

Waldemar Antoni Kozłowski

Liga Obrony Powietrznej Państwa 1924 – 1928

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej 1929 – 1939

Liga Lotnicza 1946 – 1950

w Chełmie i w powiecie chełmskim

*„Książkę dedykuję żonie Marii i dzieciom
z podziękowaniem za cierpliwość dla
mojej bezinteresownej i pracochłonnej
pasji autorsko-wydawniczej”*

Chełm 2017

***„Cokolwiek Ojczyzny się tyczy
Od niepamięci uchronić”***

(Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1800)

Copyright by Waldemar Antoni Kozłowski

Projekt okładki: Waldemar Antoni Kozłowski

www.waldemarkozlowski.pl

Google – Waldemar Antoni Kozłowski

Opracowanie graficzne tabel -zdjęć – Tomasz Witos

Drukarnia: F.U.H. J.M. BAKUN; Chełm; ul. Lwowska 13 H

ISBN : 978 – 83 – 933 759 – 4 – 3

Sponsorzy:

Gospodarstwo Rolne Ewa i Gabriel Zembrzyccy – Łowcza, gm. Sawin

Usługi Archeologiczne – Stanisław Gołub

Sklepy Majster – Wiesław Jarmulski : ul. Lwowska 16 i Al. J. Piłsudskiego 28

Spis treści:

Od autora.....	5
<i>*Do historii – TOP i LOPP – w Polsce.....</i>	<i>7</i>
Rozdział I – Liga Obrony Powietrznej Państwa w Chełmie i w powiecie chełmskim.....	8
Rozdział II – Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie i w powiecie chełmskim.....	18
Podsumowanie – wnioski do okresu 1929 – 1939.....	52
Lata 1939 – 1944: to okres wojny i okupacji niemieckiej-hitlerowskiej.....	54
Rozdział III – Liga Lotnicza w Chełmie i w powiecie chełmskim.....	55
Podsumowanie – wnioski do okresu 1946 – 1950	61
Podsumowanie – zakończenie.....	62
Bibliografia: (źródła i opracowania).....	63

Od autora

W lutym 1985 r., na prośbę Dyrektora Wydziału Kultury Fizycznej i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Chełmie, opracowałem pierwszą: *Monografię kultury fizycznej na ziemi chełmskiej*, w której pojawiły się po raz pierwszy wątki – *Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie w okresie II RP*.

Komitet Obchodów 600-lecia nadania Praw Miejskich dla Chełma (1392), wydał z tej okazji w 1994 r. *książkę mojego autorstwa pt.: Dzieje kultury fizycznej na ziemi chełmskiej*. Była to moja pionierska pozycja książkowa. Obejmowała bogatszy materiał źródłowy-faktograficzny, w tym obszerniejszy materiał dotyczący działalności w Chełmie *Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej – w okresie II RP*, jednak bez wątku jej założenia. Jak się później okazało, jedynym i podstawowym źródłem wiedzy o działalności i założeniu *Polskich Lig Lotniczych – w okresie II RP* w Chełmie i w powiecie chełmskim były lokalne gazety: „*Zwierciadło*” 1923-1932 i „*Kronika Nadbużańska*” 1933-1939 – właściwie w tym czasie niedostępne.

W 2008 r. wydałem kolejną książkę pt.: *Sport w organizacjach paramilitarnych na ziemi chełmskiej w latach 1918-1939*, (to poprawione moje wydanie z 2001 r.: pt. *Organizacje paramilitarne o charakterze sportowym na terenie Chełmszczyzny w okresie międzywojennym 1918-1939*), a w niej dzieje LOPP. Spośród wielu organizacji, najwięcej kontrowersji sprawiały mi właśnie *Ligi: Morskie i Lotnicze* – chodziło o pierwsze lata tworzenia się ich w Chełmie. Z wielu dostępnych informacji źródłowych jakie napotkałem w 1994 r., ta wersja którą przedstawiłem w ww pozycji książkowej, miała być najpewniejsza – jak się później okazało nie odpowiadała prawdzie. Nie wiem dlaczego, po raz pierwszy zaufałem innym – a powinienem kierować się jak zawsze swoją niezawodną warsztatową-intuicją.

Pod koniec 2009 r. (podczas ciągłej penetracji) natrafiłem na brakujące czasopisma i materiały źródłowe dotyczące właśnie *Lig Morskich i Lotniczych*. Przeprowadziłem powtórna analizę materiału – kwerendę wszystkich źródeł. Wynik był wprost rewelacyjny-sensacyjny, zebrany materiał dotyczył dziejów wszystkich *Lig Morskich i Lig Lotniczych* w Chełmie i w powiecie chełmskim w okresie II RP. Znalazłem też dzieje *Lig Morskich i Lig Lotniczych* w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1945 – 1952. W związku z zaistniałymi faktami, postanowiłem wydać osobne jednostkowe książeczki o *Ligach Morskich i Lotniczych*, a wiernych czytelników za to wszystko bardzo

przepraszam – (pierwszą dotyczącą Polskich Lig Morskich w Chełmie w latach 1921-1952 wydałem w 2012 r. – drugą dotyczącą Polskich Lig Lotniczych planuję wydać w 2017 r.).

Książka będzie pod tytułem :

Liga Obrony Powietrznej Państwa 1924 –1928

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej 1928 – 1939

Liga Lotnicza 1946 – 1950

w Chełmie i w powiecie chełmskim

Będzie to – wydanie poprawione i uzupełnione – będzie to moja kolejna pozycja książkowa, która zamyka moje bardzo skomplikowane badania na temat Polskich Lig Lotniczych – i co wielkie idee Lig Lotniczych zrobiły w Chełmie i w powiecie chełmskim.

Nadmieniam:

że wyżej wymieniony błąd dotyczący daty powołania w Chełmie LOPP – wystąpił jeszcze w mojej książce, a mianowicie:

– *Życie sportowe w Chełmie w latach 1918-1939, Chełm 2004, s.30;*

Uwaga – Ja nie piszę o Polskich Ligach Lotniczych w Polsce, moim celem jaki sobie postawiłem, jest przede wszystkim :

- *jak przywędrowały do Chełma Polskie Ligi Lotnicze;*
- *co idee Polskich Lig Lotniczych zrobiły w Chełmie;*
- *co zrobiły Polskie Ligi Lotnicze przez swoją działalność w Chełmie i powiecie chełmskim – jako Towarzystwa-Stowarzyszenia, Organizacje itd. tzw. Wyższej Użyteczności;*
- *i co było zapisane w chełmskich źródłach na temat Polskich Lig Lotniczych działających w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1921 – 1950.*

Moją podstawową i źródłową lekturą dotyczącą działalności LOPP w Polsce w okresie II RP – obecnie najlepsza pozycja książkowa – to :

Zygmunt Kozak, Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Polsce w latach 1928 – 1939, Szczecin 2007.

Do historii – TOP i LOPP – w Polsce

- **Towarzystwo Obrony Przeciwgazowej:** I wojna światowa różniła się w sposób zasadniczy od dotychczas prowadzonych wojen. Była to wojna nauki i techniki, w której uczestniczyły dwie koalicje. Po każdej stronie walczyły milionowe armie. Dysponowały one nowoczesnym sprzętem i uzbrojeniem. Na wyposażeniu wojsk pojawiły się znacznie doskonalsze od dotychczas stosowanych środki walki, m.in. karabiny maszynowe, czołgi i samoloty oraz po raz pierwszy gazy trujące, których użycie było zabronione umowami międzynarodowymi – *(od tej chwili unowocześniano przemysł zbrojeniowy w tym chemiczny: tu karabiny, rakiety, czołgi, samoloty, gazy, itd.)*. Od 1920 r. Polska zaczęła pracować nad bronią chemiczną w dwóch aspektach: 1 – badania nad gazami trującymi, 2 – sposoby ochrony przed ich działaniem. W lipcu 1922 r. powstał w Warszawie Komitet Założycielski Obywatelskiego Komitetu Obrony Przeciwgazowej. Obywatelski Komitet Obrony Przeciwgazowej, dążąc do rozszerzenia działalności na sferę pracy społecznej oraz praktycznej organizacji obrony przeciwgazowej, na VI posiedzeniu 15 grudnia 1924 r. podjął uchwałę w sprawie reorganizacji oraz zmiany nazwy na Towarzystwo Obrony Przeciwgazowej (TOP). Członkiem TOP mógł zostać każdy obywatel II RP. Członkowie dzielili się na: rzeczywistych, założycieli, dożywotnich i honorowych *(wszyscy mieli jednakowe prawa)*. Struktura TOP obejmowała oddziały: miejscowe, wojewódzkie, i władze centralne. TOP prowadził też kursy instruktorskie. W 1927 r. TOP nawiązał ścisłą współpracę z Ligą Obrony Powietrznej Państwa – a 3 lipca została podjęta uchwała w sprawie połączenia TOP z LOPP.

- **Liga Obrony Powietrznej Państwa:** Pierwsze próby utworzenia w Polsce organizacji popierającej rozwój lotnictwa podjęto jeszcze w czasie I wojny światowej. Jednakże dopiero po jej zakończeniu grupa lotników wojskowych w Poznaniu, skupiona wokół czasopisma „Polska Flota Powietrzna”, zainicjowała powołanie stowarzyszenia popularyzującego tematykę lotniczą w społeczeństwie – czyli aeroklubu – 30 października 1919 r. w Poznaniu odbyło się otwarcie pierwszego polskiego aeroklubu pn. Aeroklub Polski – skutki wojny polsko-sowieckiej spowodowały rozwiązanie się aeroklubu. W czerwcu 1921 r. dzięki staraniom założycieli Aeroklubu Polskiego został on reaktywowany, tym razem w Warszawie – pod nazwą Aeroklub Rzeczypospolitej Polskiej (ARP). Dzięki działaczom ARP 12 grudnia 1922 r. na Walnym Zgromadzeniu ARP w Warszawie uchwalono powołanie Ligi Obrony Powietrznej Państwa *(były brane pod uwagę nazwy Liga Przyjaciół Lotnictwa lub Liga Lotnicza)*. W marcu 1923 r. powstał Komitet Organizacyjny Ligi Obrony Powietrznej Państwa – celem stowarzyszenia było – „dążenie do wzbudzenia zainteresowania najszerzych warstw społeczeństwa żegluga powietrzną, do jej tworzenia, popierania i dalszego jej rozwoju”. Członkiem LOPP mógł zostać każdy obywatel II RP lub instytucja – członkowie dzielili się na: rzeczywistych, założycieli, dożywotnich i honorowych *(wszyscy mieli jednakowe prawa)*. Niezbędnym warunkiem działalności stowarzyszenia było gromadzenie odpowiednich funduszy. Ich źródłem były: składki członkowskie, ofiary, darowizny, subwencje, dochody z imprez, a także odsetki od posiadanego kapitału. Liga budowała nie tylko lotniska, ale również hangary, budynki administracyjne, warsztaty, stacje benzynowe, oraz pomieszczenia dla personelu latającego i technicznego. *(patrz: Zygmunt Kozak, tytuł książki w/w).

Rozdział I : Liga Obrony Powietrznej Państwa w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1924 – 1928

LOPP – Niewielu zapewne czytelnikom „Zwierciadła” znane są te 4 litery umieszczone w nagłówku, jak również niewielu czytelnikom znany jest stan lotnictwa polskiego. A ponieważ z rozwojem lotnictwa jest ściśle związany rozwój kultury oraz bezpieczeństwa kraju nie od rzeczy będzie poświęcić tym sprawom słów kilka. Rozwój lotnictwa polskiego datuje się od chwili odzyskania niepodległości tj. od roku 1918. Na zachodzie zaś – od roku 1906. Dzieli nas 12 lat. Zważywszy na wysiłek dokonany w wojnie polsko-bolszewickiej okres ten możemy zmniejszyć do lat 10. A więc stan współczesnego lotnictwa polskiego odpowiada mniej więcej lotnictwu niemieckiemu sprzed lat dziesięciu tj. pierwszego roku wojny światowej. A jak wygląda dziś lotnictwo niemieckie. Kolosalny przemysł lotniczy który zatrudniał w czasie wojny około 110 tyś. robotników i który zdołał wyprodukować około 50 tyś. samolotów wojennych, buduje dziś samoloty pasażerskie i transportowe. Samoloty pasażerskie i transportowe w przeciągu kilkunastu godzin mogą być zamienione na samoloty wojenne i zaopatrzone w dziesiątki tysięcy kilogramów materiałów wybuchowych, mogą na terytorium przeciwnika rozpocząć dzieło zniszczenia. Na wypadek wojny garstka samolotów polskich może być w ciągu dnia zniszczona. Węzły kolejowe a ośrodki przemysłowe zamienione w perzynę: kraj zmuszony do kapitulacji. W zrozumieniu powagi chwili i trosce o dalszy byt samodzielnego Kraju, z inicjatywy ludzi dobrej woli, powstało w Warszawie stowarzyszenie pod nazwą – Liga Obrony Powietrznej Państwa (LOPP). LOPP postawiła sobie za cel uświadomienie całemu społeczeństwu o istocie i znaczeniu lotnictwa, pobudzić chętnych do pracy i pomóc im na tym polu, budować lotniska, kształcić pilotów tworzyć i popierać przemysł lotniczy w Polsce. Gdy to będzie dokonane, będziemy mogli ustalić, komunikację lotniczą zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz kraju. Rozwój lotnictwa będzie postępował w szybkim tempie, gdyż niewątpliwie i kapitał prywatny zainteresuje się tą sprawą. Hasło rzucone, cel wytknięty a całe społeczeństwo moralnie-materialnie musi poprzeć usiłowania Ligi” (pierwszy tekst o LOPP jaki się ukazał w Chełmie) Marian Częścik.* („Zwierciadło” dalej patrz Z) „Z”, 29.04.1924r., Nr 13, s.1

Miejscowy Oddział Ligi Obrony Powietrznej Państwa zawiązała w Chełmie w 1924 r., grupa wiernych lotnictwu w lokalu Resursy – nie został wybrany zarząd. Już 3 kwietnia 1924 r. LOPP urządziło przez swojego przedstawiciela M. Częścika w sali Kino-Teatr „Versal” przedstawienie kinowe pt. „Samoloty i Balony”. Niewidziany dotychczas film lotniczy ilustruje start-ładowanie

samolotów, walki powietrzne, bombardowanie pozycji nieprzyjacielskich w nocy, loty eskadrami, rewie samolotów, balony sterowe, balony na uwięzi itd. Oprócz tego p. **M. Częścik** wygłosi odczyt na temat „**Przed grozą wojny powietrzno-gazowej**” ilustrowany licznymi przeżroczami z dziedziny lotnictwa oraz walk gazowych. Po odczycie wykonane będą doświadczenia z **gazami trującymi**. Ceny miejsc od 1-3 milj. Bilety wcześniej do nabycia w **księgarni B. Piotrowskiego**. Interesujący film jak i odczyt zgromadzi niewątpliwie cały Chełm, zwłaszcza że dochód przeznaczony na cele **Ligi Obrony Powietrznej Państwa**.
„Z” 29.04.1924 r., Nr 13, s.3.

Dnia 2 września 1924 r. w Starostwie powołano **Powiatowy Komitet Ligi Obrony Powietrznej Państwa**. **Prezesami** kolejno byli: starosta Dębski, starosta Międzybłocki, burmistrz m. Chełma Mastalerz. Po rozwiązaniu Pow. Komitetu Komisarzem LOPP został Kazimierz Zieliński. „Z”, 20.09.1924 r., Nr 38, s.7.

Zarząd Główny Ligi Obrony Powietrznej Państwa, chcąc realizować podjęte idee w sprawach rozwoju lotnictwa oraz współdziałania społeczeństwa w organizacji obrony powietrznej granic Rzeczypospolitej Polski, podjął decyzję o wydawaniu książki pt: „**Rocznik Ligi Obrony Powietrznej Państwa**” który będzie zawierać szczegółowe sprawozdanie z dokonanych działalności na rzecz rozwoju lotnictwa w Polsce – będzie zawierał też monografie ze wszystkich działów lotnictwa oraz kronikę lotniczą, reklamy, ogłoszenia – upoważniony przez ZG LOPP Tadeusz Jaszczewski.

„Z”, 27.09.1924 r., Nr 39, s.6.

Zapisujcie się na członków
Ligi Obrony Powietrznej Państwa
Najsukuteczniejszą obroną Niepodległości – silna flota powietrzna !
Nie dajmy się wyprzedzić na tym polu naszym wrogom !
POPIERAJMY LOTNICTWO !!!

Zawiązany Chelmski Komitet Ligi Obrony Powietrznej Państwa w celu spopularyzowania w najszerszych warstwach społeczeństwa idei lotnictwa, urządza w dniach **5 i 7 października 1924 r. publiczną kooptację członków LOPP**. W tym celu w różnych punktach na ulicach Chelma czynne będą przy stolikach od godziny 10 do 17 oddziały sekretariatu Ligi, zadaniem których będzie zapisywanie chętnych na członków. Z tej okazji odbędzie się koncert orkiestry St. Namysłowskiego i uroczystości Przysposobienia Wojskowego. Na uroczystość tą przybędzie z Lubartowa delegacja 30 konnych sokołów.

„Z”, 4.10.1924 r., Nr 40, s.2.

Każdy winien być członkiem LOPP !!!

W dniu 6 sierpnia 1925 r. o godz. 16.30 i 20 w Sali Kinoteatru „Oaza” będą wygłoszone dwa odczyty na temat **„Rozwój lotnictwa w Polsce”** ilustrowane filmami.

„Z”, 1.08.1925 r., Nr 30, s.4.

Budujmy Flotę Powietrzną –
takie padały postulaty aby każde powiatowe miasto powołało Komitet który by zbierał fundusze na flotę powietrzną w tym i Chelma. Aeroplan kosztuje 15 – 20 tysięcy złotych – i można by mieć swój własny aeroplan i przyjemnie by było, aby taki stalowy ptak szybował nad Chelmem.

„Z”, 8.08.1925 r., Nr 31, s.3.

W celu popularyzacji LOPP w Chelmie w czwartek 3 września 1925 r. na scenie Polskiego Klubu Społecznego „Resursa” zostanie odegrana komedia w 3 aktach Fijałkowskiego przez aktorów warszawskich pt. „Pan Poseł”.

„Z”, 29.08.1925 r., Nr 34, s.5

Tydzień LOPP w Chelmie: 6 – 13 wrzesień 1925 r.

Prezydent Rzeczypospolitej o Lidze Obrony Powietrznej Państwa – *„Im więcej członków Ligi im więcej ofiar na jej patriotyczne przedsięwzięcie – tym więcej: gwarancji, że Polska będzie nietykalna !!!!!”*.

Porządek tygodnia: sobota (5 września) capstrzyk: niedziela (6 września) o godz. 10 uroczyste nabożeństwo w świątyniach wszystkich wyznań i cały dzień zbiórka; o godz. 13 bezpłatny odczyt w „Polonii” gdzie przemawiać będzie p. Cyprian Odorkiewicz. W tymże czasie odczyt w Sali Stow. Rob. Chrześcijańskich wygłosi p. Karol Wolf; o 20 odczyt p. Słowikowskiego w Resursie.

Po odczycie uroczysty dancing. We wtorek zbiórka uliczna – był to pierwszy tydzień LOPP w Chelmie.

„Z”, 5.09.1925 r., Nr 35, s.4.

- Tydzień LOPP w społeczeństwie Chelma przeszedł pod znakiem kryzysu gospodarczego i ideowego w kraju – puszki kwestarek były też puste.

- Pracownicy młyna p. J. Boguszewskiego w Chelmie dobrowolnie opodatkowali się na LOPP przeznaczając na ten cel 1% miesięcznej pensji.

„Z”, 19.08.1925 r., Nr 37, s.3.

Tydzień lotniczy w Świerżach

W związku z Tygodniem LOPP – Komitet wyłoniony z miejscowej inteligencji, zebrał na powyższy cel gotówki **362 zł. 20 gr.**, uzyskanej z urządnego festynu i przedstawienia przez Koło Młodzieży Wiejskiej, którą to kwotę w całości przekazano **Komitetowi Powiatowemu LOPP w Chelmie**. Za **Komitet: Przewodniczący – Z. Kusiak i Sekretarz – B. Grum.**

„Z”, 19.08.1925 r., Nr 37, s.4.

LOPP w Dorohusku

Niedziela 13 września 1925 r. poświęcona została w Dorohusku zbiórce na **LOPP**. Dzięki inwencji **sekretarza gminy Turka p. Czaplińskiego** zorganizowano loterię fantową, losowanie której odbyło się po mszy przed lokalem urzędu parafialnego. Fanty (kaczki, kury, gęsi itd.) losował **naczelnik stacji Dorohusk p. Błażejewicz**, agitację uwieńczoną wykupem fantów prowadził **proboszcz Dorohuska i społecznik ks. Ludwik Szyszko**.

Wieczorem w **Sali Czerwonego Krzyża** odbyło się przedstawienie amatorskie, poprzedzone odczytem o lotnictwie, wygłoszone przez **delegata powiatowego LOPP w Chelmie Cypriana Odorkiewicza**. Przystawienie wyreżyserował por. rezerwy, osadnik wojskowy p. Gołygowski, nagrodzone przez społeczeństwo – wyróżnieni zostali pp. Czapliński i Marian Pupko. Na zakończenie uroczystości odbyła się ludowa zabawa taneczna na której przygrywała do tańca amatorska orkiestra młodzieży Czerwonego Krzyża w Dorohusku.

„Z”, 19.08.1925 r., Nr 37, s.4.

Szkolny ruch LOPP

Propaganda – wieczór LOPP

w Gimnazjum Państwowym im. St. Czarnieckiego w Chełmie

W niedzielę 8 listopada 1925 r. odbył się w Gimnazjum wieczór propagandowy **Ligi Obrony Powietrznej Państwa** urządzony staraniem uczniów kl. VII humanistycznej. Przybrana miniaturowymi samolotami **sala aktowa** Gimnazjum cała zapelniona młodzieżą, nauczycielami i gośćmi. Uroczystości rozpoczęły się od przemówienia dyr., dalej wiersz deklamowała sztandarowa gimnazjum J. Nowicka, a referat o historii lotnictwa w kraju wygłosił uczeń H. Sergjalis, **padła propozycja zbudowania przez młodzież Gimnazjum szybowca (aeroplanu bez motoru)**. Z inicjatywy kl. VII h powstaje **Koło Miłośników Lotnictwa** – którego zadaniem będzie propaganda lotnictwa pośród wszystkich szkół chełmskich. Na uroczystości był obecny dobrze znany w Chełmie major Skrzywana z Lublina – który zakomunikował, że decyzją władz przełożonych w Gimnazjum będzie założona **Wojewódzka Modelarnia Samolotów**, popierana przez **Ligę Obrony Powietrznej Państwa** (*w modelarni pracować będą obowiązkowo uczniowie klas VI włącznie natomiast uczniowie klas VII i VIII na ochotnika*). Przykład Gimnazjum powinien pobudzić do pracy istniejący już **Zarząd Miejscowego Oddziału LOPP w Chełmie** – który o sobie nawet znaku życia nie daje – **gdzie starsi nie pracują, tam młodzież występuje na czoło, i słusznie.** (napisał) E.O.

„Z”, 21.11.1925 r., Nr 46, s.3.

Koło Szkolne LOPP

Dnia 22 stycznia 1926 r. – w Gimnazjum Państwowym im. St. Czarnieckiego w Chełmie – powstaje na zebraniu koleżeńskim młodzieży klas starszych **Koło Miłośników Lotnictwa**. **Koło** opracowuje statut i po zatwierdzeniu jego przez dyrekcję gimnazjum oraz zarejestrowaniu przez **Wojewódzki Komitet LOPP w Lublinie** – przystępuje natychmiast do pracy w dwu sekcjach: 1. **teoretyczno-propagandowej** – *przez organizowanie odczytów, przedstawień i pogadanek lotniczych oraz przez założenie biblioteki i czytelnicy czasopism lotniczych*, 2. **techniczna** – *przez uruchomienie modelarni lotniczej*. **Koło** utrzymuje się ze składek miesięcznych 25 gr. oraz wpisowego 1 zł. od członka. **Koło** liczy 51 członków. Jesienią 1926 r. powstaje projekt **budowy awionetki** – jednak w 1928\29 roku szkolnym budowę przerwano z powodu trudności finansowych.

W 1929 r. modelarze **Koła** sekcji technicznej **Franciszek Ostrowski** i **Adolf Moczulski** zdobyli I i II nagrodę na konkursie modeli latających **ponadto trzech uczniów uzyskało dyplomy instruktora modelarskiego** po zdanych egzaminach, zorganizowanym przez **Komitet Wojewódzki LOPP w Lublinie**. Dla celów propagandowych **Koło** kładzie duży nacisk na urządzanie rozmaitych imprez związanych z **Tygodniem Lotniczym** organizuje wystawy

lotnicze modeli latających. W wyniku kłopotów **Koło** zwracało się o pomoc finansową do **Komitetu Powiatowego LOPP w Chełmie** i dyrekcji gimnazjum.

W 1931 r. następuje zmiana nazwy na **Koło Miłośników Lotnictwa i Gazoznawstwa**. **Koło** urządza wiele imprez propagandowo-dochodowych m.in. **Wieczory Lotnicze** i nawiązuje ścisły kontakt z innymi szkołami na terenie miasta w celu ożywienia pracy nad krzewieniem idei stworzenia silnego lotnictwa w Polsce.

Dnia 24 października 1932 r. Koło zostaje zlikwidowane i powstaje nowe oparte na nowych podstawach **Koło Szkolne LOPP (które pod tą nazwą istniało do wybuchu II wojny światowej)**. **W r. szk. 1933\1934 Koło** wreszcie otrzymało własny lokal, gdzie jednocześnie mieści się modelarnia – im. inż. Stanisława Wigury - w której zajęcia prowadzi instruktor modelarni. **Koło** bierze czynny udział w odczytach w zakresie lotnictwa, pokazach i konkursach modeli latających, oraz w **Tygodniu Lotniczym**. Członkowie zbierają też eksponaty na wystawę Sekcji Szkolnej Kół LOPP, LMK, i PCK w Lublinie.

Kronika Koła

Drugim aktywnie działającym szkolnym kołem na rzecz propagandy idei lotnictwa polskiego – były **Szkolne Koła LOPP działające przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim i Żeńskim w Chełmie**.

Towarzystwo Lotnicze w Chełmie

W sobotę 26 lutego 1926 r. w Sali posiedzeń Sejmiku w Chełmie odbyło się zebranie organizacyjne założenia **Oddziału Towarzystwa Lotniczego w Chełmie (wzorowanym na Warszawskim Towarzystwie Lotniczym założonym w 1924 r.)**, przy udziale delegata tego T-wa p. J. Sulimy – Szulmanowicza i przedstawicieli wszystkich odłamów społeczeństwa w Chełmie. Celem Towarzystwa ma być ciężka praca oraz rywalizowanie i inspirowanie już istniejącego LOPP w Chełmie – w propagowaniu i wspieraniu polskiego lotnictwa – *no zobaczymy*.

„Z”, (27.02.1926 r., Nr 7\8 s. 6), (6.03.1926 r., Nr 9, s.3\4).

Samolotem nad Chełmem

W środę i czwartek 15 i 16 września 1926 r. gościł w Chełmie samolot LOPP odbywający loty propagandowe z mieszkańcami – było to praktyczne zaznajomienie mieszkańców Chełma z lotnictwem i jego rolą w życiu Państwa i narodu. Samolot wylądował na chełmskim lotnisku usytuowanym na terenie Starostwa. Loty nadzorował przybyły do Chełma zastępca szefa Propagandy Wojewódzkiego Komitetu LOPP Gustaw Lawina – lotów odbyło szesnaście. Ostatni 16-lot odbyli Cyprian Odorkiewicz przedstawiciel LOPP w Chełmie, Kazimierz Czernicki redaktor „Zwierciadła” i student Marian Jarząbkiewicz wszyscy z Chełma. Na koniec szef propagandy Gustaw Lawina powiedział – pilotem samolotu jest Anglik James Worledge (**Worledz**), który święcił w tym

dniu niezwyklej jubileusz a jest to jego: **5-tysięczny szczęśliwy lot**. Akcja ta zgromadziła tłumy chełmian, wraz z każdym lotem były wyrzucane z samolotu kolorowe ulotki – szybowały jak motyle rozlatujące się na wszystkie strony.

„Z”, 16.09.1926 r., Nr 46, s.1.

Stwórzmy w Chełmie LOPP

Stwórzmy w Chełmie prawdziwy Oddział LOPP (takie w chełmskiej prasie znajdowały się informacje) – bo te dotychczasowe nic nie robią – to jest wstyd. Dlaczego Chełm 30-tys. miasto jeszcze nie ma samolotu a lotnisko można zorganizować choćby na wygonie.

„Z”, 18.09.1926 r., Nr 47, s.1.

Zebranie reorganizacyjne

Chełmskiego Oddziału Ligi Obrony Powietrznej Państwa (po wielu ostrych debatach) odbędzie się w **poniedziałek 11 października 1926 r.** w Sali Resursy o godz. 17. Wszyscy tzw. byli członkowie bez specjalnego zaproszenia powinni się zjawić na tym zabranie.

„Z”, 16.09.1926 r., Nr 50, s.3.

Tydzień Lotniczy w Chełmie

Najważniejsza i najpoważniejsza instytucja społeczna polska – Liga Obrony Powietrznej Państwa – po raz trzeci już zwraca się do obywateli Rzeczypospolitej, by wsparli jej poczynania najwydatniejszymi ofiarami i pomnożyli ilość jej stałych członków – nowo wybrany prezes Ligi prof. Antoni Ponikowski (profesor warszawskiej Politechniki).

Nie zwykłem rzucać haseł bez realizacji – otóż jako **burmistrz miasta Chełma** występuję do Rady Miejskiej o wstawienie do budżetu **roku 1927 zł. 2000**, po zatem w tenże sposób przeprowadzę uchwałę pobierania **20 gr.** opłaty od każdego zaświadczenia – da to w sumie rocznie około **4000 zł.** Jednocześnie występuję z propozycją do Starosty chełmskiego Międzybłockiego by wpłynął na zebrania gminne i zalecił wstawienie do budżetu na **1927 r. 500 zł.** każdej gminie na cele **LOPP**, i pobieranie **20 gr.** opłat manipulacyjnych. Z 13 gmin wpłynąć musi około **10.000 zł.** rocznie, co z miejskimi sumami da – **pierwszy chełmski samolot już jesienią 1927 r.** –

Przewodniczący Powiatowego Komitetu LOPP

Kazimierz Mastalerz – burmistrz m. Chełma.

Program Tygodnia Lotniczego w Chełmie

- **Sobota 10.X.1926 r. – godz. 11 rano:** uroczyste nabożeństwo w Synagodze z okolicznościowym kazaniem; **godz. 18:** Capstrzyk orkiestry 7 pp. Leg. na ulicach miasta, uruchomienie kiosku propagandowego na rogu ulic J. Piłsudskiego i Podwalnej.

- **Niedziela 17.X.1926 r. – godz. 8.30:** pobudka orkiestry kolejowej na ulicach miasta; **godz. 10:** nabożeństwo w Katedrze na Górze z kazaniami; **godz. 11:** nabożeństwo w cerkwi z kazaniami, zbiórka na ulicach miasta i zapisywanie na członków LOPP (*zapisy przez cały tydzień w 50 sklepach*); **godz. 15:** koncert w ogrodzie miejskim.

Od czwartku 21 do niedzieli 24 w kinie Wersal wyświetlanie filmu „Amfibia” ze znanym Chelmowi lotnikiem Jamesem Worledge.

- **Niedziela 24.X.1926 r. – godz. 20,30:** w salach Klubu Społecznego koncert-raut z lotami modeli samolotów wykonanych przez uczniów Pań. Gim. im. St. Czarnieckiego w Chełmie i zakończenie tygodnia. *„Z”, 16.10.1926 r., Nr 51, s.1.*

Komitet Tygodnia Lotniczego w Chełmie podzielono na sekcje: 1 – **Propagandowa:** Ornatowski, ks. praw. Denisiewicz, Dziemski, Furman, Rudolf, Kińczyk, Zdek, Fąfrowicz, Ambroziewicz; 2 – **Zbiórek:** Kirschner, Gut, Jodko, Newelski, Drozdowski; 3 – **Zabawowa:** pułk. Chmurowicz, inż. Flakowicz, Wróblewski, Gut, dr Zalewski, (sekcje te pracować będą od 17 do 24).

W związku z powołaniem w 1926 r. Komitetu Tygodnia Lotniczego, został też wybrany nowy **Zarząd Powiatowego Oddziału Ligi Obrony Powietrznej Państwa**, na miejsce Starosty przewodniczącym został burmistrz.

Oddział LOPP w Chełmie

W dniu 17 października 1926 r. w Sali Polskiego Klubu Społecznego odbyło się reorganizacyjne zebranie oddziału LOPP w Chełmie – uczestniczyło kilkadziesiąt osób. Obrady prowadził prezes chełmskiego LOPP burmistrz K. Mastalerz. W trakcie zebrania wybrano nowy Zarząd w skład którego weszli: **burmistrz K. Mastalerz, inż. Flakowicz, Ornatowski, Gut i Rubinzon.**

Moje Loty w Chełmie – Droga pod chmurami na Chełm była nam znana. Kilka razy przecinaliśmy ten szlak o różnej porze dnia, więc śmiało bez mapy i busoli wyrwaliśmy z **Lotniska Plage i Laskiewicz direct Chełm**. Ciężka szkolna maszyna **Henriot** jak krowa wlokła się pod niebieskim stropem, a samolot pilotował znany nam **James Worledge** – przelot w okolicy Mełgwi i Pawłowa i siedzimy przyzwoicie na **Starostwie w Chełmie**. Tu witał nas W. Terpitz vice prezydent m. Chełma, przyjęcie i nocleg w angielskim hotelu. **Wspominał Gustaw Lawina – październik 1926 r. (był to wielki skrót który miał zaznaczyć fakt lotu).** *„Z”, 16.10.1926 r., Nr 51, s.2.*

Samoloty typu RWD i Henriot

W niedzielę dnia 10 października 1926 r. w Dorohusku odbyła się zbiórka na cele **Ligi Obrony Powietrznej Państwa**.

W poniedziałek dnia 11 października 1926 r. w Pań. Gimnazjum im. St. Czarnieckiego w Chełmie odbyła się akademія na cześć lotników polskich **kap. Orlińskiego** i **st. sierż. Kubiaka**. Natomiast szkolne **Koło Miłośników Lotnictwa** odsłoniło ich portrety w reprezentacyjnej sali. „Z”, 13.11.1926 r., Nr 54, s.2.

Koło uczniowskie **Ligi Obrony Powietrznej Państwa** przy Gimnazjum Państwowym w Chełmie urządziło kiosk propagandowy z literaturą, modelami, maskami do obrony gazowej. Z uznaniem należy podnieść fakt powyższy, gdyż cel został w zupełności osiągnięty. Przed kioskiem widziało się tłumy zwłaszcza ludzi ze wsi. Nie mniejszym powodzeniem cieszył się naturalnej wielkości model samolotu ze wszystkimi częściami (oprócz motoru). Zwłaszcza młodzi chłopcy z dumą opowiedzieli swym rodzicom, że teraz już wszystko wiedzą jak to jest w samolocie.

LIGA OBRONY POWIETRZNEJ PAŃSTWA

O B Y W A T E L E !

Jak Polska długa i szeroka, przystąpiło społeczeństwo nasze do dorocznego egzaminu ze swych uczuć obywatelskich i patriotycznych, ze zrozumienia doniosłej i palącej sprawy obrony powietrznej Państwa.

Egzamin ten to „Tydzień Lotniczy”!

Od tego, jakie rezultaty finansowe da nasz „Tydzień”, zależy dalszy rozwój poczynił Ligi Obrony Powietrznej Państwa — poczynił, które znacie wszyscy i które przez pracę od podstaw dać stopniowo i wytrwale do ostatecznego celu — stworzenia własnego, potężnego lotnictwa. Ono jedno wraz z wojny odeprzeć potrafi wraz z zakusami, dzięki niemu w czasie pokoju stanemy w pierwszym szeregu państw kulturalnych.

Wobec groźnych chmur gromadzących się na Wschodzie i Zachodzie wobec mnożących się prowokacji wrogów, jedyną odpowiedzią, godną wielkiego narodu, będzie potężny czyn, świadczący, że się nie lekamy, że spokojnie patrzymy w przyszłość, polegając na samych sobie, że gdzie chodzi o jutro Ojczyzny, tam niema granic dla polskiej ofiarności.

Do tego potężnego czynu ofiarnego wzywamy Was, Obywatele!

Popierajcie „Tydzień Lotniczy”!

Wstępujcie w szeregi L. O. P. P.!

Wszyscy i wszystko dla lotnictwa!

**ZARZĄD GŁÓWNY
LIGI OBRONY POWIETRZNEJ PAŃSTWA**

Dr. L. Kalinicz, Ziemia 24

Rozdział II: Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1929 – 1939

*

Wprowadzenie do utworzenia w Polsce – Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej

W 1927 r. w czasie ogólnych zgromadzeń stowarzyszeń LOPP i TOP podjęto uchwały, które miały doprowadzić do ich połączeń. Wyloniono delegatów i komisje, których zadaniem było przygotowanie programu działania, statutu oraz obsady personalnej władz przyszłej organizacji.

Po kilku miesięcznej pracy komisji – w myśl uchwał obu zgromadzeń – 10 lutego 1928 r. nastąpiło w Warszawie połączenie Zarządu Głównego Towarzystwa Obrony Przeciwgazowej oraz Zarządu Głównego Ligi Obrony Powietrznej Państwa – nowopowstała organizacja przyjęła nazwę :Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

W dniach 25-26 maja 1928 r. w Warszawie odbyło się Ogólne Zgromadzenie Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, w czasie którego potwierdzono dotychczasowe uchwały ogólnych założeń LOPP i TOP dotyczące połączenia obu organizacji.

*(patrz: Zygmunt Kozak).

*

Tydzień Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej

Przygotowania do Tygodnia Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej są w Chełmie w całej pełni. Omawiany Tydzień zbiega się w tym roku w Chełmie z Tygodniem LOPP, z tygodniem PCK, z wystawą Rolniczo-Przemysłową i nabożeństwem misyjnym. *(jest to pierwszy tekst mówiący o Lidze Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie).*

„Z”, 15.09.1928 r., Nr 36, s.5.

Kurs Obrony Przeciwgazowej

W celu zaznajomienia szerszego ogółu ze sposobami ratowania się w razie wojny przed gazami – Zarząd Oddziału PCK w Chełmie zorganizował 5-tygodniowy Kurs Obrony Przeciwgazowej, od 18 lutego do 24 marca 1928 r. – wykłady będą prowadzić specjaliści prelegenci wojskowi oraz miejscowi lekarze wojskowi. Z Zarządu Oddziału PCK obecni byli: wiceprezes – płk dr C. Wincz, sekretarz – kpt. Dr A. Fiumel, skarbnik – S. Robinson, i prelegenci wojskowi. Kurs otworzył płk Wincz odczytem Zadania i cele PCK i Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. Na Kurs przyjmowano mężczyzn i kobiety powyżej lat 17 (którzy ukończyli przynajmniej szkołę powszechną) oraz praktykującą młodzież rzemieślniczą.

Program Kursu następujący: technika walki gazowej i bojowe środki chemiczne – wykład ppor. Muchnicki; obrona indywidualna i obrona zbiorowa – ppor. Lisiewicz; obrona przeciwlotnicza – ppor. Henig; meteorologia – kap. Kaban; anatomia i fizjologia – kpt. Fiumel; ratownictwo zatrutych – mjr Neyman; transportacja chorych i rannych – mjr Kulesza; odkażanie przeciwperytowe – por. dr Gniazdowski.

Po zakończeniu Kursu ćwiczenia praktyczne, po czym nastąpi rozdanie świadectw. Wykłady odbywają się w lokalu szkoły powszechnej im. S.

Konarskiego przy ul. Lubelskiej 52. Z funduszków Oddziału PCK kupiono sprzęt do nauki gazownictwa na sumę **1.000 złotych**.

Świadectwa otrzymali: Betler Leonard, Baran Bolesław, Buk Jan, Brud Stanisław, Barański Jan, Bednarz Zygmunt, Borysówna Nadzieja, Borys Seweryn, Cwiertniewski Zenon, Czyżyk Jan, Czubara Józef, Dobrowolski Jan, Cyll Aleksander, Frączkiewicz Stanisław, Franczak Sergiusz, Gordziejczyk Mikołaj, Globen Chaim, Jasek Zdzisław, Iniański Jan, Klajman Szloma, Korenworcel Abraham, Karpiński Czesław, Kowalski Jan, Kańczukowski Tadeusz, Kretówna Weronika, Kowalska Irena, Kupferówna Eugenia, Krukowska Helena, Kubarski Tadeusz, Liszkiewicz, Maciukiewicz Jan, Mikulski Władysław, Misiurski Bernard, Muniak Tadeusz, Matczuk Józef, Orłowski Jan, Pieńkowski Włodzimierz, Piskorski Edward, Raszul Zbigniew, Raszul Irena, Raszul Janina, Raszul Stanisław, Rozentreger Erwin, Rybajzen Lejba, Sadowska Melania, Skibiński Adam, Skibiński Bolesław, Siennicki Tadeusz, Sawicki vel Sawina Mieczysław, Stopnicki Zbigniew, Skłodowski Zygmunt, Strutka Józef, Wesołowski Stanisław, Węgrzyn Jan, Wysocki Stefan.

Z w/w 55 absolwentów (podinstruktorów obrony przeciwgazowej) to: 15 – Związek Młodzieży Strzeleckiej, 6 – Harcerstwo Szkół Powszechnych, 8 – Hufce Szkół Rzemieślniczej i Handlowej, reszta absolwentów to niezorganizowani: po 1 to urzędnik, maszynista i pracownik kolejowy, 1 absolwentka gimnazjum, 26 uczniów i uczennic, 1 praktykant dentystyczny, 1 pracownik szoferski, 1 subiekt, 1 krawcowa, 1 stolarz, 1 bednarz, 2 murarzy, 1 szewc, 3 przy rodzicach (o reszcie brak informacji). Wyznaniowo: rzymsk.-kat. 35, prawosławnych 6, ewangelicy 1, mojżeszowych 2, (o reszcie brak informacji).

„Z”, 24.02.1929 r., Nr 3, s.2.

Odczyt o Lotnictwie

Staraniem Koła Miłośników Lotnictwa przy Pań. Gimnazjum im. St. Czarnieckiego w Chełmie – urządzono w dniu **23 lutego 1929 r.** o godz. 17 odczyt z przeżroczami pt. historia lotnictwa.

„Z”, 03.03.1929 r., Nr 4, s.3.

Pokaz – Dnia 9 czerwca 1929 r. LOPP organizuje pokaz obrony przeciwgazowej na błoniach miejskich. Udział weźmie wojsko i lotnicy na aeroplanach.

„Z”, 02.06.1929 r., Nr 13, s.2.

Chełm – Dnia 5 grudnia 1929 r. z inicjatywy starosty Br. Bagińskiego powstał tymczasowy Komitet który powołał tymczasowy **Powiatowy Komitet Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie** – celem zorganizowania nowego-stałego.

Tymczasowy Zarząd Powiatowego Komitetu ukonstytuował się w dniu **15 grudnia 1929 r.** w następującym składzie:

prezes – generał Józef Plisowski,
I wiceprezes – Jan Kirschner,
II wiceprezes – Konstanty Jodko,
sekretarz – Włodzimierz Fąfrowicz,
referent Obrony Przeciwgazowej – Edward Ślusarz,
referent Gazownictwa – kpt. Kazimierz Olszewski,
i jako członkowie Stanisław Jamrowicz,
Leonard Krupczak i Władysław Ornatowski.

Prowadzenie sekretariatu Powiatowego Komitetu powierzono Janowi Zabłockiemu – który urzęduje od godz. 11 przy ul. Obłońskiej 20.

Zarząd zebrał-uporządkował rozrzucony po mieście materiały LOPP i w krótkim też czasie zgromadził w swoich szeregach 236 członków rzeczywistych zawiązał i zorganizował 3 Koła Miejscowe:

- w Siedliszczu,
- w Pawłowie,
- w Wojsławicach,

z którego każde Koło liczy po 100 członków. Dalsza organizacja Kół idzie w przyspieszonym tempie – (która w najbliższym czasie musi osiągnąć liczbę 5 – w myśl art.18 par.1, Statutu LOPP wymagana jest do powołania Powiatowego Komitetu najmniej 5 Kół).

Jak już Powiatowy Komitet LOPP będzie prawnie działał, przeprowadzone zostaną wybory na członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i na delegatów do Wojewódzkiego Komitetu LOPP. Następnie każdy członek będzie co tygodniowo składał na piśmie sprawozdanie ze swojej działalności.

Olchowiec – LOPP w gminie Olchowiec, celem powiększenia swych funduszy, urządza w dniach 22-23 lutego 1930 r. Wielką Karnawałową Zabawę Taneczną w pałacu w Chylinie.

„Z”, 23.02.1930 r., Nr 7, s.1,2.

Zarząd Oddziału Chełmskiego Czerwonego Krzyża organizuje jak w roku ubiegłym 4-tygodniowy **Kurs Obrony Przeciwgazowej** od dnia 17 marca 1930 r. w szkole im. Konarskiego w Chełmie. Kandydaci powinni mieć co najmniej 4 klasy Szkoły Powszechnej. Podania przyjmuje kierownik kursu dr Jan Kulesza ul. Lubelska 10.

„Z”, 17.03.1930 r., Nr 8, s.6.

Zarząd Oddziału Chełmskiego Czerwonego Krzyża organizuje co roku i w 1930 r. szereg odczytów i **Kursy Obrony Przeciwgazowej**, m.in. w Siedliszczu, Sawinie, Rejowcu, Wojsławicach, Świerżach.

Krytykowany (za bezczynność a działa już oddział powiatowy i kilka miejscowych kół w powiecie) Zarząd Ligi Obrony Powietrznej Państwa w Chełmie który wreszcie zaprasza wszystkich chętnych w dniu 4 maja 1930 r. do Sali Teatru Miejskiego na zebranie reorganizacji LOPP w Chełmie. Zebranie otworzył Prezes Oddziału Powiatowego generał Plisowski, i wybrał Sautera (dyrektora gimnazjum) na przewodniczącego zabrania.

Tak też w niedzielę 4 maja 1930 r. powołano Miejscowe Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie. Zarząd Koła utworzyli: płk Borowiec, płk Czechowicz, Aleksander Greluk, Inspektor Krawczyk, Feliks Leszczyński, Dyr. Sauter i sierżant Skrobacz.

„Z”, 11.05.1930 r., Nr 14, s.3.

Sztab Miejsowy LOPP (zwany też *Miejskim*) rozbudowywał swoją działalność, z wojskiem, z zakładami pracy a przede wszystkim ze szkołami – dobrze układała się też współpraca z LOPP – z Lublina, Kowna, Zamościa, Włodawy, Krasnegostawu, Hrubieszowa i Siedlec.

**K. P. Janczykowski.*

Arch. prywat. (Organizacje paramilitarne)

Staw – Dnia 16 marca 1930 r. zostało na zebraniu zorganizowane **Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Stawie**, na którym p. Ciężki nauczyciel z Sajczyc wygłosił referat pt „Dlaczego organizujemy się w LOPP” (*następnie przystąpiono do założenia miejscowego koła*) do Koła zapisało się **31 członków rzeczywistych** (z różnych miejscowości leżących w obrębie gminy Staw).

„Z”, 25.05.1930 r., Nr 16, s.4.

Staw – W dniu 24 lipca 1930 r. sekretarz Miejsowego Koła LOPP przybył na posiedzenie Rady Gminnej w Stawie w celu wyjaśnienia potrzeb LOPP i czynnego poparcia tegoż przez uchwalenie pobierania opłat kancelaryjnych od zaświadczeń, poświadczeń odpisów, wyciągów ksiąg ludności itd. – i aby w ten sposób stworzyć stałe źródło dochodu na rzecz LOPP. Rada Gminna przyjęła jednogłośnie tą propozycję. Zaprzyjaźnione nam Rady i Urzędy Gminne: Sawin, Krzywiczki, Wojsławice, Olchowiec i Cyców – wzywamy Was do stworzenia stałego źródła dochodu przez wprowadzenie opłat kancelaryjnych na rzecz **Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej**.

St. Ciężki – Sajczyce 30.VII.1930 r.

Dorohusk – Z okazji tygodnia LOPP w dniu 21 lipca 1931 r. staraniem Komendanta Oddziału Związku Strzeleckiego w Dorohusku został urządzony pokaz ataku gazowego. *Niespodziewanie wychodzące z kościoła tłumy zostały zaatakowane chmurami dymu gazowego, natychmiast, strzelcy w kombinezonach i maskach gazowych przystąpili do akcji ratowniczej. Przebieg całej akcji zainteresował wielu mieszkańców i dał dreszczyk mrocznych emocji na wypadek wojny.* Wieczorem odbył się występ sekcji dramatycznej i zabawa ludowa – cały dochód został przeznaczony na cele LOPP. *„Z”, 5.07.1931 r., Nr 24, s.3.*

Chełm : ćwiczenia lotniczo-chemiczne

Kurs obrony przeciwgazowej zorganizował Wojewódzki Komitet LOPP w lokalu Pań. Gimnazjum w Chełmie który trwał do 15 września. Kierownikiem kursu był Inspektor Woj. Obrony Przeciwgazowej płk Rudnicki. Po kursie (w którym uczestniczyli kursanci) **we wrześniu 1931 r.** odbyły się – **ćwiczenia przeciwgazowe obrony przed napadem lotniczo-chemicznym** – dla ludności Chełma na terenie ul. Kolejowej oraz na przestrzeni od ul. Okszowskiej do składu Monopolu Spirytusowego. Teren był zamknięty dla ruchu – ćwiczenia były organizowane przez wojsko wspomagane przez Starostwo (dlatego były owiane tajemnicą). Udział wzięły też miejscowe **Organizacje LOPP i PCK.** Uwagę zwracał schron przeciwgazowy urządzony przez słuchaczy kursu, w

którym zastosowane były specjalne wentylatory – oczyszczające zatrute powietrze. Obok mieścił się schron PCK obsadzony przez drużynę ratowniczą PCK, jako punkt segregacyjny i odkażający, zaopatrzony w specjalne leki oraz dezynfektory.

Obok tych ćwiczeń prowadzone były też podobne ćwiczenia służb kolejowych i KPW w których czynny udział brały organizacje LOPP i PCK.

Dla powagi sprawy na całym terenie miasta były rozrzucone ulotki z instrukcją, jak ma się każdy mieszkaniec zachować podczas napadu lotniczo-gazowego – *instrukcję wydał i podpisał prezydent miasta Chełma.*

„Z”, 6.08.1931 r., Nr 30, s.3,4.

X Tydzień LOPP

- w związku z X Tygodniem LOPP Chełm
został rozplakatowany wszelkim kolorowymi odezwami -

Przebieg X Tygodnia LOPP w Chełmie

Sobota 13 maja 1933 r.: Capstrzyk wyruszy z dziedzińca Policji Państwowej przy ul. Młynarskiej, udział: Wojska, Organizacji PW, szkół i innych organizacji. Pochód ul. Lubelską ruszył pod kopiec Wolności, tu były przemówienia. Rota Konopnickiej kończyła pochód. Ozdobą capstrzyku była oświetlona makietka samolotu i wielki transparent wykonany przez uczniów Męskiego i Żeńskiego Seminarium w Chełmie. Nadzór nad capstrzykiem – por. Bieniaszkiewicz.

Niedziela 14 maja 1933 r.: Godz. 9 św. msza polowa na Górcie Katedralnej, po mszy młodzież szkolna uda się pod pomnik poległych tu złożyć wieńce podczas przemówienia. Ośpiewanie hymnu narodowego zakończy uroczystość. Po tym odbędzie się kwesta na ulicach miasta.

Poniedziałek 15 maja 1933 r.: Godz. 19 odczyt pt Niebezpieczeństwo wojny gazowej w Sali Starostwa.

Wtorek 16 maja 1933 r.: Godz. 19 odczyt jw. w Sali parafialnej na Górcie.

Czwartek 18 maja 1933 r.: Godz. 19 odczyt jw. w Sali Starostwa.

Piątek 19 maja 1933 r.: Godz. 19 odczyt jw. w Sali parafialnej na Górcie.

Sobota 20 maja 1933 r.: Godz. 20 koncert orkiestry Symfonicznej w Sali Gimnazjum Państwowego.

Niedziela 21 maja 1933 r.: Kwesta na ulicach miasta, godz. 10 Akademia w kinie „Ton” godz. 14-22 zabawa ludowa w Ogrodzie Miejskim.

Ponadto przez cały tydzień na rzecz LOPP dancingi w restauracjach „Oaza” i „Niespodzianka”.

Zapisywać się można codziennie w Komitecie Powiatowym LOPP w Chełmie ul. Lubelska 62 w godz. 11-13 i 17-19, będą też uruchomione specjalne stoiska na terenie miasta. Członek rzeczywisty opłaca jednorazowo 1 zł. wpisowego i 50 gr. składki miesięcznie, członek zaś popierający wpisowego nie płaci, składka miesięczna 10gr.

M. Toporowski Prezes Komitetu Powiatowego LOPP

O. Gordziałkowski – Prezes Komitetu Obwodu X Tygodnia LOPP

Uwaga: Zjazd LOPP

Komitet Powiatowy LOPP na najbliższym posiedzeniu – najprawdopodobniej dnia 11 czerwca – zajmie się m.in. ustaleniem daty Zjazdu delegatów Kół Miejskowych.

*(zmiana nazwy gazety na Kronika Nadbużańska- dalej patrz „KN”)

Dorohusk – Rozwija się Koło LOPP w Dorohusku, na dzień 1 maja 1933 r. Koło liczy 21 członków rzeczywistych i 70 popierających. Koło działa dzięki pracy prezesa p. kier. Gołąba.

„KN”, 14.05.1933 r., Nr 1, s.1,2.

Rejowiec – sprawy LOPP :

- Dnia 30 kwietnia 1933 r. powołano nowy zarząd Koła LOPP Rejowiec-Mieście: Przewodniczący – Swica, sekretarz – Turewiczowa, skarbnicy –

Najda i Borzkiewiczowa. Komisja Rewizyjna: J. Sapieha. Koło liczy 100 członków.

- **Dnia 4 maja 1933 r.** odbyło się w Cukrowni Rejowiec, zebranie organizacyjne Koła LOPP. Cukrownia z terenem działalności cukrownia Rejowiec i majątek Rejowiec z siedzibą w Cukrowni. Zarząd Koła: Prezes – Antoni Budny, Vice-prezes – Franciszek Zytkeiwicz, skarbnik – Wacław Ciszewski, sekretarz – Jan Sapieha. Komisja Rewizyjna: Władysław Kopalka, Mieczysław Horodowski, Stanisław Ogradowczyk. „KN”, 14.05.1933 r., Nr 1, s.4.

- **Dnia 21 maja 1933 r.** w związku z – X Tygodniem LOPP – odbył się w Rejowcu wiec ludowy w sprawach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej. Na wiecu przemawiali: J. Sapieha, inż. K. Łebkowski, Swica – wiec zamknął A. Budny dziękując wszystkim za przybycie.

Krzywiczki – W Krzywiczkach powstał gminny Komitet LOPP. Zebranie otworzył wójt gminy Józef Hołysz, przewodniczył Wasyl Hul – uczestniczyło 44 osoby. Po ukonstytuowaniu się prezydium nauczyciel ze Strupina Franciszek Mazurkiewicz, wygłosił referat o znaczeniu gazów i samolotów w przyszłej wojnie oraz o konieczności i sposobach obrony. Następnie A. Stachira wygłosił referat o sytuacji politycznej w kraju i na świecie. W dalszej części wybrano **gminny Komitet LOPP: prezes – Józef Hołysz ze Strupina, skarbnik – Jan Szymański z Rożdżałowa i członkowie – Wasyl Hul z Depułtycz i Stanisław Oleszczuk z Uhra.** Na cele Ligi złożono jednorazowo składkę 14 zł. i 90gr.

Dorohusk – W niedzielę 21 maja 1933 r. odbył się w Dorohusku zjazd w związku z uroczystościami odpustowymi oraz imprezami, związanymi z obchodem X Tygodnia LOPP. W czasie nabożeństwa ks. prob. Jakubiak z Chelma wygłosił kazanie poświęcone idei LOPP – odbyła się też okazala kwesta na czele z Poliszukiem i Bolmanem. Duże wrażenie zrobił przemarsz oddziału strzelców z Grabowskim na czele. Następnie odbył się pod kierownictwem Gołąba i Onyszkiewicza alarm lotniczy. Później odbyła się zabawa, a na koniec mecze pomiędzy KPW Chelmem i SKS Dorohusk, zakończone rezultatem siatkówka – 30 : 9 i koszykówka 18 : 17 oba na korzyść Chelma.

Chelm – Komunikaty Zarządu Komitetu Powiatowego LOPP

- Komunikat Nr 1:

Zarząd Komitetu Powiatowego LOPP w Chelmie powiadamia wszystkie koła miejscowe powiatu chełmskiego, że w konsekwencji uchwały zapadłej na posiedzeniu Zarządu Komitetu Powiatowego w dniu 19 maja 1933 r. i na podstawie umowy, zawartej z wydawnictwem „Kronika Nadbużańska” – będzie od dnia dzisiejszego wszelkie okólniki i komunikaty dotyczące wszelkich kół podawał do wiadomości i wykonania Zarządom Kół miejscowych tylko za pośrednictwem komunikatów, umieszczonych na łamach „Kroniki Nadbużańskiej”.

W związku z tym Zarząd Komitetu Powiatowego LOPP zaprenumerował „Kronikę Nadbużańską” dla wszystkich kół miejscowych LOPP w powiecie. Chelme dnia 24 maja 1933 r.: Sekretarz – Jerzy Kruszewski, Prezes – Mirosław Toporowski

- Komunikat Nr 2:

Na podstawie uchwały Zarządu Komitetu Powiatowego LOPP w Chelmie z dnia 19 maja 1933 r. odbędzie się na mocy art. 17 punkt a) i d) Statutu Ligi Nadzwyczajne Ogólne Zgromadzenie Komitetu Powiatowego, które odbędzie się w Chelmie w niedzielę dnia 11 czerwca 1933 r. w sali konferencyjnej Starostwa z następującym porządkiem dziennym: 1) Zagajenie, 2) Odczytanie protokołu z poprzedniego posiedzenia komitetu, 3) Sprawozdanie Zarządu Komitetu oraz wnioski Komisji Rewizyjnej, 4) Wybór Zarządu Komisji Rewizyjnej, 5) Wnioski nadesłane w terminie, przewidzianym par. 5, art. 10 Statutu Ligi.

W związku z powyższym Zarządy Kół Miejsowych zechcą niezwłocznie zwołać Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, celem dokonania wyboru delegatów. Na każde Koło przypada jeden delegat. Delegaci powinni być zaopatrzeni w odpowiednie zaświadczenie swego Zarządu.

Do udziału w Nadzwyczajnym Ogólnym Zgromadzeniu Komitetu Powiatowego są upoważnione tylko Kola, które zgodnie z par. 6 art. 12 zostały przez Zarząd Komitetu Powiatowego powiadomione i zatwierdzone. Kola które formalności tych nie dokonały, winne je niezwłocznie uskutecznić. Chelme dnia 24 maja 1933 r. : Sekretarz – Jerzy Kruszewski, Prezes – Mirosław Toporowski.

„KN”, 28.05.1933 r., Nr 3, s.3-5.

Poranek artystyczny w „TONIE”

Na zakończenie X Jubileuszowego Tygodnia LOPP w Chelmie urządzono poranek artystyczny na który złożyły się: przemówienia przedstawiciela Komitetu Obywatelskiego dyr. T. Dąbrowskiego, okolicznościowe absolwenta Gimnazjum Jaworskiego, deklaracja uczennicy szkoły handlowej Znojówny, ucznia Seminarium Męskiego Mrozowskiego i ucznia Gimnazjum Krokowskiego. Ponadto wystąpiły: chór i orkiestra Seminarium Męskiego, zespół tańca plastycznego uczennic Gimnazjum i tzw. żywe hasła wykonane przez uczennice Seminarium Żeńskiego. Poranek był zorganizowany przez Międzyszkolny Uczniowski Komitet Szkolny Kół LOPP. Cieszy zaangażowanie i poparcie młodzieży dla idei LOPP.

Zjazd LOPP w Chelmie

W niedzielę 11 czerwca 1933 r. odbyło się Nadzwyczajne Ogólne Zgromadzenie Powiatowe LOPP w Chelmie. Zgromadzenie otworzył prezes Komitetu Toporowski, przewodnictwo objął Illukiewicz zastępca starosty. W prezydium też zasiadli: płk Kreis, Jan Sapieha i radca Hołysz. Zarząd zdał sprawozdanie za czas swojej kadencji (*tj. za okres pierwszych 5-miesięcy*). W tym czasie powołano **dziewięć nowych kół miejscowych** a liczba wzrosła z **600 do 1200 członków**. Wzrósł też budżet wpływów i wynosił na dzień **1 czerwca 1933 r. 2133 zł. 42 gr.** Wyszkolono też: **obsady posterunków obserwacyjno-meldunkowych, drużyny odkażające i obsługi schronów**. Zakupiono **50 masek angielskich** i zamówiono komplet umundurowania i sprzętu dla drużyny o. p. gaz. w cenie 1350 zł. Wyszkolono p. **Paska urzędnika miejscowego Magistratu na kursach w Warszawie na instruktora I kat. o. p. gaz. Urządzono 20-godzinny kurs podinspektorski dla starszych uczennic Seminarium**

Nauczycielskiego. Zorganizowano X Tydzień LOPP. Chełmskie biuro LOPP urzęduje codziennie przy ulicy Lubelskiej 62. Ożywioną działalność prowadzą koła w Siedliszczu, Dorohusku i Rejowcu – są też takie gminy w których nie ma placówek LOPP. Powołany nowy Zarząd :

- prezes – plk Kreis,
- I wice – M. Toporowski,
- II wice – inż. J. Kirschner,
- skarbnik – dyr. B. Matuszewski,
- sekretarz – insp. A. Pikulski,
- sprawy wyszkoleniowe – mjr Meissner,
- propaganda – red. Lazar.
- sprawy mobilizacyjno-organizacyjne ref. Ornatowski,
- koordynacja prac z PCK – plk Cz. Łada,
- sprawy Kół Szkolnych – dyr. T. Dąbrowski.

Podziękowano też: Lidii Kubickiej, Zofii Męczyńskiej i Stanisławowi Denkiewiczowi, za wielki wkład w pracę na rzecz LOPP. Podziękowania za 10-letni staż nienagannej pracy otrzymali: inż. Jan Kirschner i dyr. St. Rubinson.

„KN”, 18.06.1933 r., Nr 6, s.2.

LOPP w Rejowcu – W dniach 14-19 sierpnia 1933 r. odbył się w Rejowcu kurs: szkolenia drużyn odkażających, sanitarno-ratowniczych i posterunków bezpieczeństwa i alarmów. Szkolenie prowadził podinstruktor OPL Jan Sapieha – uczestniczyło 60-kursantów.

W dniach 26-28 sierpnia 1933 r. odbył się w Krakowie
IV Ogólnokrajowy Konkurs Modeli Latających zorganizowany przez LOPP.

Rejowiec – Dnia 29 października 1933 r. odbyło się w Rejowcu walne zebranie członków Koła LOPP. Sprawozdanie finansowe złożył por. Sapieha. Nowym prezesem Koła został wybrany – Feliks Turewicz.

Żmudź – Bardzo aktywne Ognisko Nauczycielskie gminy Żmudź, postawiło na odpowiednim poziomie (*zaniedbane*) Gminne Koło LOPP przy pomocy prezesa Adama Prażaka – i w krótkim czasie zgrupowało 60 członków rzeczywistych i 80 wspierających. Do Koła Gminnego LOPP przystąpiły wszystkie szkoły. Nauczyciele przy pomocy wójta, celem propagandy LOPP, zorganizowali szereg odczytów i referatów na terenie gminy. Świetnie wypadł też Tydzień LOPP zakończony wielkim festynem i loterią fantową, z którego czysty dochód w sumie 153 zł. przeznaczono na cele LOPP – były też i inne niespodzianki.

„KN”, 19.11.1933 r., Nr 26, s.6.

Chel̩m – W niedzielę 16 listopada 1933 r. odbyło się w Chel̩mie w sali parafialnej **Ogólne Zebranie Koła Miejscowego LOPP**. Zaproszeni przedstawiciele urzędów, instytucji, organizacji i społeczeństwa chel̩mskiego – stawili się licznie, co dowodzi, że sprawami LOPP interesują się wszyscy.

Zebranie otworzył płk Henryk Kreiss. Referat o niebezpieczeństwie grożącym w przyszłej wojnie odczytał por. S. Godziszewski. Wybrano nowy zarząd do którego weszli: **Anszel Biderman, dr Adolf Beatus, Włodzimierz Fąfrowicz, Marek Frenkiel, Rabin Gamil Hochman, Izak Iwry, Cyprian Odorkiewicz, Jan Plesniarowicz, Prokopowicz, Józef Rolnik, Jakub Sztul, Abram Szajn, dr Wolberger, sędzia Zajączkowski, Janina Zalewska, dr Kazimierz Zalewski**. Do Komisji Rewizyjnej weszli: **Felbender, rejent Bukowski, Borensztajn, Bonawentura Matuszewski**. „KN”, 3.12.1933 r., Nr 30, s.5.

Chel̩m – Dnia 3 grudnia 1933 r. odbyło się Zebranie Koła Miejscowego LOPP w Chel̩mie w obecności członków Komitetu Powiatowego Jana Kirschnera, Władysława Ornatowskiego i instruktora LOPP Stefana Godziszewskiego.

Porządek dzienny: 1 – Ukonstytuowanie Zarządu Koła,
2 – Opracowanie planu pracy na rok 1934,
3 – Opracowanie budżetu na rok 1934.

Zebranie otworzył referendarz Starostwa Władysław Ornatowski, następnie przystąpiono do przydziału funkcji składu Zarządu Koła:

- Prezes Zarządu – sędzia Zajączkowski,
- wice-prezes – dr Kazimierz Zalewski i Anszel Biderman,
- sekretarz – Janina Zalewska,
- zastępca sekretarza – inż. Włodzimierz Fąfrowicz,
- skarbnik – Marek Frankiel,
- zastępca skarbnika – Izaak Iwry.
- Przewodniczący Wydziału propagandy – Adolf Beatus,
*członkowie – Cyprian Odorkiewicz i Józef Rolnik.
- Przewodniczący Wydziału Dochodów – dr Dawid Wolberger,
*członkowie – Jan Pieśniarowicz i Abram Szajn.
- Przewodniczący Wydziału Lotnictwa – Wawrzyniec Prokopowicz,
*członkowie – Włodzimierz Fąfrowicz i rabin Gamil Hochman.

„KN”, 10.12.1933 r., Nr 31, s.5.

Chel̩m – wycieczka dla najlepszych z LOPP

Dla najlepszych 48 działaczy, szkoleniowców i instruktorów Miejskiej LOPP i kolejarzy należących do węzła kolejowego LOPP. Komendant miejski LOPP w Chel̩mie, zorganizował w nagrodę 17 lipca 1933 r., 8-dniową wycieczkę do Gdyni w ramach szkolenia – wycieczkę prowadził Naczelnik M. Łozowski. W trakcie tej wycieczki zwiedzono też: Poznań, Katowice, Lwów i Kraków i miejscowe LOPP.

Ze względów politycznych i szkoleniowo-militarnych, pod koniec 1933 r. Sztab Komitetu Miejskiego Koła LOPP (*było takie sformułowanie*), wyraźnie zaznaczył swój charakter patriotyczno-narodowy oczyszczając szeregi – tylko dla Polaków.

W wyniku tych postanowień na początku 1934 r. wybrano nowy Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie.

Prezesem został – J. Kirschner,

Sekretarzem – K Strzałkowski,

Skarbnikiem – B Matuszewski.

Sztab mieścił się przy ul. Lubelskiej 1.

Chełm – Dnia 4 stycznia 1934 r. odbyło się zebranie Zarządu Koła Miejsowego LOPP w Chełmie pod przewodnictwem prezesa zarządu Z. Zająchkowskiego.

Porządek dzienny był następujący :

1 – sprawa lokalu dla Koła

2 – zaangażowanie sekretarza,

3 – zaangażowanie inkasenta,

4 – omówienie planu pracy,

5 – wolne wnioski.

Zebrani po przeprowadzeniu rzeczowej dyskusji, uchwalili:

1 – zwrócić się do m. Chełma o przydział jednej ubikacji, w budynku biblioteki miejskiej,

2 – zaangażować sekretarkę w osobie p. Surowcówny, która będzie pracować w dni powszednie godz. 16 – 19,

3 – zaangażować inkasenta składek członkowskich za wynagrodzenie 10% od zebranych kwot.

„KN”, 14.01.1934 r., Nr 2, s.2.

Film propagandowy LOPP w Chełmie – Dla zaznajomienia dziatwy szkół niższych o działaniu lotnictwa nieprzyjacielskiego oraz użycia gazów bojowych w czasie przyszłej wojny – Miejsowy Komitet Powiatowy LOPP w miesiącu marcu 1934 r. wyświetlił w szkołach powszechnych w Chełmie film propagandowy, uzupełniony odczytem-pogadanką.

„KN”, 4.03.1934 r., Nr 9, s.3.

Turka – powołanie Koła Gminnego LOPP

Dnia 24 lutego 1934 r. z inicjatywy Zarządu Gminy w Turce, odbyło się w lokalu Urzędu Gminy zebranie organizacyjne Koła Gminnego LOPP w Turce, wygłoszone referaty o LOPP jej celach i znaczeniu. W wyniku głosowanie **46 osób powołano **Koło Gminne LOPP w Turce** – wszyscy obecni zapisali się też **na członków rzeczywistych Koła**, deklarując po **50 gr. składki miesięczne**. Następnie wybrano zarząd i komisję rewizyjną.**

„KN”, 18.03.1934 r., Nr 11, s.6.

Chel̨m – sprawy LOPP :

- Komitet Powiatowy LOPP w Chel̨mie, podaje do wiadomości, że dotychczasowy p. o. instruktor Stefan Godziszewski przestał pełnić powierzone mu obowiązki. Stanowisko instruktora na powiat chel̨mski, obejmuje z dniem 1 kwietnia 1934 r. Władysław Pasek, który w 1933 r. ukończył w Warszawie 4-tygodnowy Kurs Instruktora I kat.

- Koło Miejscowe LOPP dotychczas mieszczące się w lokalu redakcji „Kroniki Nadbużańskiej”, z dniem 15 marca 1934 r. zostało przeniesione do lokalu Komitetu Powiatowego LOPP przy ul. Lubelskiej 1, gdzie sekretariat będzie czynny codziennie w godz. 17 – 19. Zarząd Koła za naszym pośrednictwem, wzywa wszystkich członków do uiszczenia zaległych składek i prosi o regularne wpłacanie składek bieżących.

- Od soboty 24 marca 1934 r. rozpocznie się 5-godzinny kurs informacyjno-propagandowy, który ma na celu zaznajomienie jak najszerszych warstw ludności ze sposobami walki powietrznej i gazowej oraz organizacją samoobrony ludności cywilnej przed atakami lotniczymi. Kurs odbywać się będzie w sali Resursy codziennie w godz. 18 – 19. Wejście bezpłatne – szczegóły na afiszach. Kurs organizuje Miejscowe Koło LOPP, prowadzi instruktor I kat. OPLG Władysław Pasek. „KN”, 25.03.1934 r., Nr 12, s.4.

Chel̨m – Obwód LOPP

W dniu 3 kwietnia 1934 r. odbyło się w sali posiedzeń Rady Miejskiej Walne Zgromadzenie Obwodu Chel̨mskiej Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej. Sprawozdanie z działalności za ubiegły rok dało obraz wzmożonej działalności Ligi obejmującej coraz większy obszar chel̨mskiego powiatu, co chlubnie świadczy o zrozumieniu przez społeczeństwo doniosłości zadań obrony Państwa. Na szczególną uwagę zasługuje fakt zorganizowania 72 kół szkolnych w całym powiecie. Po uchwaleniu absolutorium dokonano wyborów uzupełniających zarządu i uchwalono szereg rezolucji.

„KN”, 8.04.1934 r., Nr 14, s.3.

W Chel̨mie prowadziły też działalność:

1 – Liga Obrony Powietrznej Państwa w Warszawie obwód powiatowy w Chel̨mie – ul. Lubelska 4, prezesem był Alfred Ziemiński.

2 – Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Chel̨mski Obwód Kolejowy – ul. Kolejowa 40 prezesem był Antoni Pawelec.

LIGA OBRONY POWIETRZNEJ I PRZECIWGAZOWEJ

Komitet Wojewódzki Lublin

Komitet Powiatowy Chełm - Lub.

Koło Chełm - Lub.

ZAŚWIADCZENIE

Nr 80

Niniejszem zaświadcza się, że P. Kowaczykówna Ludmiła
został (a) przeszkolony (a)

w Obronie Przeciwgazowej

na 20 godzinnym kursie informacyjnym

[Signature]
Sekretarz

[Signature]
Przewodniczący

[Signature]
Instruktor O. P. L. G.

Chełmie 17 maja 33
w dn. 19 r.

ŚWIADECTWO PAŃSTWOWEJ ODZNAKI SPORTOWEJ

Nr 12 / rok 1932

Kowaczykówna Ludmiła
(nazwisko) (imię)

Uzyskał prawo do noszenia Państwowej Odznaki Sportowej
Klasy II stopnia pierwszego brzo, na podstawie
decyzji Powiatowego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przyspo-
sobienia Wojskowego w Chełmie dnia 30 kwietnia 1932 r.
L. DZ. z ważnością do dnia 31 grudnia 1933 r.

Przewodniczący Powiatowego Ko-
mitetu Wychowania Fizycznego
i Przysposobienia Wojskowego.

[Signature]
Starosta
Woronowicz

Ważne przy jednoczesnym okazaniu dowodu osobistego

18340

Wymienione przedmioty Dzierżawca Zarząd Obwodu Pow.L.O.P.P.w Ch Chełmie obowiązany jest przechowywać i utrzymywać w należytem stanie własnym kosztem wrazie potrzeby reparaować,od ognia na swój koszt ubezpieczyć i po expiracji umowy dzierżawnej oddać Zarządowi Miejskiemu w Chełmie w stanie dobrym,jako stanowiące własność Zarządu Miejskiego w Chełmie.

Rzeczy tych Dzierżawcy nie wolno z lokalu Kino-teatru "L.O.P.P." wynosić. Protokół niniejszy jako załącznik ^{do umowy} z dnia 31 sierpnia 1934 roku zawarty pomiędzy Zarządem Miejskim w Chełmie,a Zarządem Obwodu Pow. L.O.P.P.w Chełmie w przedmiocie dzierżawy Kino-teatru Miejskiego podpisali.

Zdał

Kierownik Tymczasowego
Zarządu m. Chełma

OLGIERD GORDZIŁKOWSKI

Przyjął Vice Prezes

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

U W A G A :

Zarząd Obwodu L.O.P.P.w Chełmie niniejszem zaznacza, że wyżej wymieniony inwentarz był w użyciu od czasu uruchomienia Kina Miejskiego t.j. od 1929 roku .-

Kierownik Tymczasowego
Zarządu m. Chełma

OLGIERD GORDZIŁKOWSKI

Vice Prezes

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

JAN KIRSCHNER

Siedliszcze – wybory do LOPP

W dniu 25 marca 1934 r. w osadzie Siedliszcze odbyły się wybory do Zarządu Miejscowego Koła LOPP. Wyniki były następujące: prezes – Franciszek Wojtal (*lek wet.*), wice. – Bencjan Katz, sekretarz – Jan Porębski, skarbnik – Mieczysław Dworak, członek – Piotr Domański. Delegatem na Walne Zgromadzenie wybrano Stanisława Stachowskiego.

Koło w Siedliszczu istnieje od dnia 29 września 1929 r., i dobrze rozwija swoją działalność.

Chełm – Jest już przygotowywany 50-godz. Kurs Instruktorów III-kat. OPLG (*obrony przeciwlotniczej i gazowej*) dla służby odkażającej. Cel kursu – szkolenie obsad dla drużyn odkażających. Kandydaci, którzy nie przekroczyli 50 lat życia, z wykształceniem co najmniej w zakresie kilku oddziałów szkoły powszechnej oraz którzy nie podlegają obowiązkowi wojskowemu, zgłaszać się mogą do zapisu w Starostwie Powiatowym w Chełmie, pokój referendarza wojskowego p. Ornatowskiego.

„KN”, 15.04.1934 r., Nr 15, s.2.

LOPP w Siedliszczu – Tydzień Ligi Obrony Powietrznej Państwa

Gończkowska praca w obywatelskich Komitetach obwodowych – żadne z lokalnych Kół nie chce pozostać w tyle, wierząc, że silne lotnictwo to silna Polska. Jak gdyby wyrte świeżo w pamięci, iż zorganizowanym nic nie grozi! A więc do pracy! Zebrane chociażby grosiki utrwalają Potęgę Polski. Powiatowy Związek LOPP służy radą i pomocą. Wypożyczone dziesiątki masek przeciwgazowych dla **Siedliszcza**, bomba gazowa i dwie petardy nie były bez znaczenia. Miejscowe społeczeństwo wyczuło w miniaturze grozę przyszłego niebezpieczeństwa. Nie tylko pracą, ale i ofiarnością dano dowód obywatelskiego zrozumienia. **W pierwszym dniu Tygodnia odbyła się też Akademia z przezroczami, poczym był pokaz gazowy.**

W niedzielę 13 maja 1934 r. odbyła się majówka w lesie Pawłowskim z niespodziankami – przygrywała orkiestra mistrza Taula. Zainteresowanie społeczeństwa poza małymi wyjątkami – wielkie, dlatego i dochód był duży. Za dobrą organizację podziękowania otrzymali: **Dworak, ks. Bielawski, leśniczy z Pawłowa, oraz Stachowski, Wiciński i Pietrusiewicz.** „KN”, 3.06.1934 r., Nr 22, s.2.

Zabawa na LOPP w Stawie

Zespół Młodzieży Wiejskiej w kolonii Horodyszcze gminy Staw, urządził dnia 3 czerwca 1934 r. zabawę taneczną przeznaczając dochód w sumie 6 zł. na LOPP. Zabawę zorganizowali: **Michał Wróbel i Władysław Wasiuta** – ładna pogoda sprzyjała zabawie.

Zarząd Obwodu LOPP w Chełmie

Podaje do wiadomości, że od poniedziałku 18 czerwca 1934 r. biuro Zarządu czynne będzie od godz. 9 do 13 i od godz. 16 do 19 w lokalu przy ul. Lubelskiej 1.

- praca propagandowa LOPP — *zbiórki uliczne, zabawy w ogrodzie, koncerty popularne w sali, sprzedaż: nalepki, marki, broszury, albumy, afisze, wyświetlanie filmów w kinach.*

„KN”, 17.04.1934 r., Nr 24, s.4.

Z działalności LOPP w Siedliszczu

W dniach 8 i 9 grudnia 1934 r. staraniem Zarządu Miejsowego Koła LOPP w Siedliszczu, został odegrany dramat w 4-aktach na tle dziejów z 1863 r. pt. „W górę serca” pod reżyserią **Wojtalowej i Stryckiego**. Przedstawienie odbyło się w lokalu 7-klasowej szkoły powszechnej w Siedliszczu oddalonego od osady o pół km z braku innego dogodnego pomieszczenia – mimo tego publiczność gromadnie przybyła doceniając znaczenie LOPP. Osoby grające w przedstawieniu to przede wszystkim członkowie **Miejsowego Koła LOPP i Związku Strzeleckiego**.

„KN”, 6.01.1935 r., Nr 1-2, s.8.

Konkurs na kierownika biura Zarządu LOPP w Chełmie

Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie ogłasza konkurs na stanowisko – kierownika biura Zarządu – z terminem objęcia posady od dnia 1 kwietnia 1935 r.

Warunki stawiane kandydatom:

- 1 – obywatelstwo polskie,
- 2 – członkostwo LOPP,
- 3 – wykształcenie w zakresie co najmniej 6 klas szkoły średniej,
- 4 – znajomość zasad buchalterii,
- 5 – umiejętność pisanie na maszynie,
- 6 – przeszkolenie w obronie przeciwgazowej i przeciwlotniczej.

Wynagrodzenie w granicach od 75 do 100 zł. miesięcznie. Oferty należy przysyłać do Zarządu LOPP w Chełmie ul. Lubelska 1 do dnia 31 stycznia 1935 r.

Sekretarz Zarządu – Karol Strzałkowski,

p.o. Przewodniczący Zarządu – Jan Kirschner. „KN”, 20.01.1935 r., Nr 4, s.4.

Walne LOPP w Chełmie

Zarząd Koła Miejsowego LOPP w Chełmie, uprzejmie zawiadamia, że w dniu 27 stycznia 1935 r. o godz. 18 w sali Rady Miejskiej (Magistrat) odbędzie się doroczne **Walne Zgromadzenie Członków Koła** z następującym porządkiem dziennym:

- 1 – Zagajenie zebrania,
- 2 – Wybór Prezydium zebrania,
- 3 – Odczytanie protokołu zeszłorocznego
Walnego Zgromadzenia,
- 4 – Sprawozdania Zarządu (*ogólne*),
- 5 – Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i absolutorium,
- 6 – Wybór nowego Zarządu, Komisji Rewizyjnej i
Delegata na Walne Zgromadzenie Obwodu
Powiatowego oraz ich zastępców,
- 7 – Wolne wnioski.

Sekretarz – S. Pieczkowski, Prezes – W. Prokopowicz., „KN”, 27.01.1935 r., Nr 7, s.6.

Czyn Obywatelski w Siedliszczu

Jeszcze w 1934 r. Miejscowe Koło LOPP w Siedliszczu powzięło uchwałę o zorganizowanie wśród społeczeństwa Izraelickiego Koła LOPP (*aby nie stali na uboczu*). Podczas negocjacji Zarząd Miejskowy Koła LOPP reprezentowali: prezes – Franciszek Wojtal, sekretarz – Jan Porębski, natomiast Gminę Wyznaniową Żydowską: Rabin – Srul Rózaner, prezes tej gminy – Grynszpan Moszek, sekretarz – Lebensztejn Herszek. Po krótkiej dyskusji zawiązano **Koło Izraelickie LOPP w Siedliszczu** – prezesem został Rabin Srul Rózaner, członkami zarządu Holcman Fajwel, Srul Metz, Hersz Lebenszatajn i Icek Klajman. Komisję Rewizyjną utworzyli: Franciszek Wojtal – przewodniczący, Putermann i Herszek Pinkwas – członkowie.

„KN”, 3.02.1935 r., Nr 6, s.3.

1 luty w Rejowcu

Rejowiec również uczcił imieniny Pana Prezydenta RP prof. Ignacego Mościckiego :

- **Dnia 31 stycznia 1935 r.** pod kierownictwem Stanisława Swicy odbyła się budynku szkolnym w Rejowcu uroczysta akademii – były śpiewy dzieci, deklamacje i przemówienia. Wystąpiły dzieci ze szkoły Nr 1 w Rejowcu, **Szkolne Koła LOPP** i LMK, Spółdzielni uczniów i harcerzy oraz Strzelców Pododdział ZS w Rejowcu.

- **Dnia 1 lutego 1935 r.** zorganizowano pochód przez miasteczko – w którym wzięły udział organizacje szkolne i urzędy oraz **Koła LOPP**. Na koniec dzieci urządziły poranek w szkole.

„KN”, 3.03.1935 r., Nr 10, s.2.

Kursy LOPP w Chełmie

Staraniem Okręgowego Wojewódzkiego LOPP w Lublinie przy współudziale Powiatowego Starostwa i pomocy Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie w dniu 27 lutego 1935 r. odbył się 3-tygodniowy kurs instruktorski II-kat. Obrony Przeciwlotniczej i Przeciwgazowej w salach Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Chełmie. Otwarcia

kursu dokonał wice-starosta Illukiewicz w obecności **Inspektora Okręgowego OPLG płk dypl. Ornatowskiego i p.o. prezesa Obwodu Powiatowego LOPP Kirschnera**. W imieniu słuchaczy przemawiał em. kpt. Winiarski. Wieczorem w salach Klubu Społecznego „Resursa” odbyła się wspólna herbatka towarzyska – nadzorowana przez Instruktora OPLG T Gustawa.

Kurs ukończyły następujące osoby:

- Włodzimierz Borowicki, Marian Borecki, Stefan Chabudźński, Tadeusz Cywiński, Gustaw Dekert, Antoni Gering, Jan Górnicz, Eugeniusz Feigenbaum, Stanisław Denkiewicz, Mieczysław Dworak, Kazimierz Godlewski, Roman Gerlecki, Romuald Gilewski, dr Teofil Gniazdowski, Alfred Gryniuk, Antoni Jasiński, Leon Jusiak, Karol Klosse, Zygmunt Księżuk, Artur Kamentz, Jan Kirschner, Fiszal Lederman, Feliks Leszczyński, Kazimierz Łańcucki, Jan Maleszyk, Jan Marchlewski, Jan Monach, Antoni Małkowski, Wiesław Meysztowicz, Roman Maj, Mojżesz Morgensztern, Maria Nakoneczna, Władysław Orłowski, dr Izrael Oks, Wincenty Pawłowski, Stanisław Przychoda, Józef Polak, Władysław Ratajski, Wacław Rychliczek, Jan Sapiecha, dr Mikołaj Sagatowski, Edward Sokółowski, lek. wet. Wiktor Sałęga, Wacław Szewczuk, Adam Sarbinowski, Włodzimierz Stelmach, dr Bronisław Skorko, inż. Stanisław Własiuk, Roman Tomczyk, Eugenia Własiukowa, Teodor Wajs, Zenon Waśniewski, Kazimierz Winiarski, dr Dawid Wolberger, Bazyli Żuk, Wincenty Zacharjasz, Stanisław Zakrzewski, Zygmunt Niechaj, Edward Paprocki.

„KN”, 24.03.1935 r., Nr 13, s.213.

Starosta Powiatowy Chełmski

B. PILNE

Chełm, dn. 28 stycznia 1935r.

L: Wojsk. 33

Do Pana Pierwszego Ministra

Kursy obrony przeciwgazowej.

Nawiązując do pisma mego z dnia 14 grudnia r.b. L: Wojsk. 33/K/ zawiadamiam, że kurs instruktorów II kat. o.p.l.g. rozpocznie się w poniedziałek dnia 4 lutego 1935r. punktualnie o godz. 15 w gmachu Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Miejskiego w Chełmie przy ul. Reformackiej.

Porokuję się na art. 5 i 6 Ustawy z dnia 15 marca 1934r. o obrocie przeciwlotniczej i przeciwgazowej /Dz. Ust. R.P. Nr. 80 poz. 742/ upraszam o delegowanie na wspomniany kurs p.

p. dr. Mikołaja Sagatowskiego p. Józefa Koka

oraz p. Edwarda Paprockiego

Uczestnictwo w kursach obowiązkowe.

Program zajęć otrzyma każdy z uczestników w dniu rozpoczęcia kursu.

Wpły 31 sty. 1935

1213/1087

St. test a

/L. Woronowicz/

Koło Przyjaciół LOPP w Chełmie

Mając na uwadze zrozumienie powagi problemu bezpieczeństwa kraju. Z inicjatywy ludzi dobrej woli powołano z **początkiem 1935 r. przy Sztapie LOPP w Chełmie – Koło Przyjaciół LOPP**, którego prezesem został inicjator tego przedsięwzięcia sędzia Brajczewski.

Stan LOPP- organizacje wyższej użyteczności (w powiecie):

- koniec 1933 r. – działało 20 Kół LOPP w tym 1.200 członków;
- I-kwartał 1935 r. – działało 82 Kół LOPP w tym 4.600 członków.

XII Tydzień LOPP

Podczas XII Tygodnia LOPP w Polsce w 1935 r., organizacja liczyła 1.500.000 członków. Natomiast w Chełmie około 5 tyś. członków.

W Chełmie XII Tydzień LOPP jak i wszystkie przebiegał bardzo uroczystie ze społecznym zaangażowaniem.

Chełm – Kurs OP Gaz i OPL dla kobiet

Zarząd Obwodu Chełmskiego LOPP zorganizował w październiku 1935 r. pierwszy w Chełmie kurs obrony przeciwgazowo-lotniczy dla kobiet, z całego powiatu. Zapisy w sekretariacie LOPP przy ul. Lubelskiej 1, oraz w Redakcji „Kroniki Nadbużańskiej” .

„KN”, 03.11.1935 r., Nr 45, s.3.

Chełm – Walne zgromadzenie Koła Miejsowego LOPP

W dniu 12 stycznia 1936 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Koła Miejsowego LOPP w sali posiedzeń Rady Miejskiej. Zebranie otworzył Prezes Koła prokurator W. Prokopowicz, *scharakteryzował też działalność Koła, ze sprawozdania kasowego wynikało, że liczba członków wzrosła o 500 osób.* Na przewodniczącego zebrania wybrano referendarza W. Ornatowskiego. Na wniosek kworum został stary Zarząd – ogólny wniosek zainteresować jak największą ogół społeczności sprawami LOPP.

„KN”, 26.01.1936 r., Nr 2, s.2.

Zabawa Koła LOPP w Chełmie

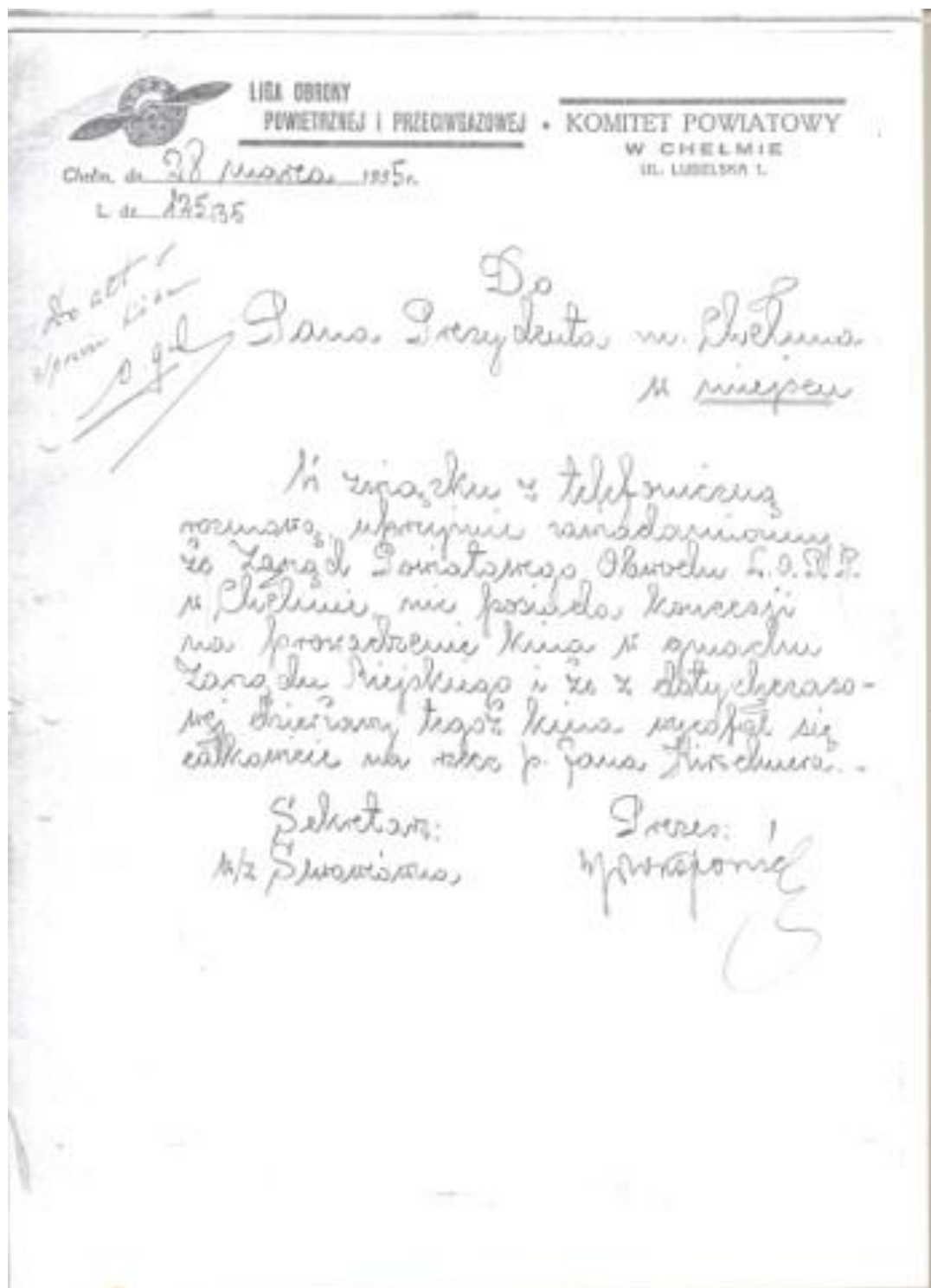
W dniu 1 lutego 1936 r. Zarząd Koła Miejsowego LOPP w Chełmie zorganizował w salonach Polskiego Klubu Społecznego *Resursie*, doroczną zabawę karnawałową, uświęconą kilkuletnią tradycją największej i najpopularniejszej tego rodzaju imprezy w Chełmie, dając społeczeństwu chełmskiemu możliwość wesołego spędzenia nocy karnawałowej. Całkowity dochód przeznaczony na rzecz obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej kraju.

„KN”, 02.02.1936 r., Nr 3, s.2.

Pożyteczna inwencja w pracy

Wspólnie Zarządy Oddziału LMK i Koła Miejsowego LOPP urządziły w Sali Starostwa Powiatowego w Chełmie wielki bal. Udział w

balu wzięło licznie społeczeństwo okolicznych osad i miasteczek, to też sala przepelniona była po brzegi. Zarządy doszły do porozumienia aby takie bale organizować w przyszłości – dla dobra ogółu.

Chełm – Zwyczajne Walne Zgromadzenie delegatów Kół LOPP
Chełmskiego Powiatowego Obwodu odbędzie się w dniu 16 lutego 1936 r. o
godz. 10 w Sali Rady Miejskiej z następującym porządkiem obrad:

- 1 – odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia,
- 2 – sprawozdanie z działalności Obwodu za rok 1935,
- 3 – sprawozdanie Komisji Rewizyjnej,
- 4 – wybory uzupełniające do władz Obwodu,
- 5 – wnioski do programu prac i do budżetu,
- 6 – wolne wnioski.

**Prezes Obwodu Powiatowego
w-prok. W. Prokopowicz.**

LIGA OBRONY POWIETRZNEJ I PRZECIWGAZOWEJ
STOWARZYSZENIE WYŻSZEJ UŻYTECZNOŚCI
Pod Wysokim Protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej
LUBELSKI OKRĄG WOJEWÓDZKI

Obwód Powiatowy w Chełmie Nr. 6276
Kolo w _____

ŚWIADECTWO

Niniejszem zaświadcza się, że P. Stanisław
Olubiec ukończył 28 godzinny

**PODINSTRUKTORSKI KURS
OBRONY PRZECIWGAZOWEJ**

i wykazał dobre praktyczne i teoretyczne
wiadomości

ZARZĄD:

Prezes <u>W. Prokopowicz</u>	Inspektor Okręgowy O. P. L. G. <u>St. Włodarczyk</u>
Sekretarz <u>Stanisław</u>	Instruktor O. P. L. G. <u>G. K. K.</u>

Chełm, dn. 5.2 1936 r.

Do Obywateli Miasta Chełma i powiatu Chełmskiego

Zarząd Główny LOPP przystąpił do utworzenia Fundacji Stypendialnych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego dla studentów Wydziałów Lotniczych i Chemicznych uczelni polskich. Jako pierwsza ustanowiona została „Lotnicza Fundacja LOPP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego” dla studenta wydziału Lotniczego Politechniki Warszawskiej.

Lubelski Zarząd Okręgu Wojewódzkiego LOPP, uznając celowość tego rodzaju lokaty obligacji, uchwalił przekazać Zarządowi Głównemu na cel powyższy obligacje 6% Pożyczki Narodowej, zebrane od poszczególnych ofiarodawców na sumę **6.000 zł.**

Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie podając powyższe do wiadomości, apeluje do obywatelskich uczuć ludności powiatu chełmskiego o składanie obligacji 6% Pożyczki Narodowej na wyżej wspomniane Fundacje Stypendialne im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Ofiarowane obligacje Obwód Powiatowy LOPP będzie przyjmować od ofiarodawców również i na poczet składek członkowskich na **członkostwo dożywotnie**, w nominalnej wartości na równi z gotówką.

Ofiarowane obligacje Zarząd Obwodu LOPP w Chełmie prosi składać w **biurze Obwodu, ul. Lubelska 1**, w czasie godzin urzędowania, od 8 do 13 i od 15 do 17.

„KN”, 01.03.1936 r., Nr 7, s.1.

Chełm, dnia 15 maja 1936 r.

Z a r z ą d z e n i e

Zarząd Obwodu Powiatowego L.O.P.P. zawiadamia, że w dniu 16 b.m. o godzinie 15. min. 30. w lokalu Klubu Zjednoczenia Obywatelskiego /Resursa/ odbędzie się oficjalne rozdanie świadectw absolwentom kursów O.P.L.G.

W związku z tem proszę PP. pracowników Z.M., którzy egzamin złożyli o zebranie się w oznaczonym wyżej dniu i lokalu w celu otrzymania świadectw, zaś ci słuchacze kursów, którzy egzaminów nie zdawali zechcą zgłosić się w dniu 16 b.m. o godzinie 16-ej celem złożenia egzaminu.

PREZYDENT MIASTA CHEŁMA
Tadeusz Tomaszewski

Przyjąłem do wiadomości :

- 1/ Wójcicki Apolinary
- 2/ Holtzówna Marja B.D.
- 3/ Rękasówna Janina
- 4/ Gutewicz Eustachy
- 5/ Szargiel Abram
- 6/ Mielniczuk Stefan
- 7/ Smyk Józef
- 8/ Suchoń Mieczysław
- 9/ Butwiłowicz Jan
- 10/ Ziarkiewicz Bolesław
- 11/ Koziej Bazyli
- 12/ Pergman Henryk
- 13/ Brennek Wacław
- 14/ Chilcherówna Janina
- 15/ Czapłanka Aniela
- 16/ Kłopotowska Zygmunta
- 17/ Kwiatkowski Michał
- 18/ Słomiński Michał
- 19/ Szymczykiwiczowa M.
- 20/ Warszawa Jan
- 21/ Żerdzicka Magdalena

[Handwritten signatures and initials corresponding to the list above]

[Handwritten note: edwaś ceo egi. nierda. den zator pronia]

[Handwritten date: 12/02/36]

Formacje wojskowe w Chełmie w szlachetnym wyścigu ofiar na powietrzną obronę Państwa!

W sali kina „Strzelec” w Chełmie odbyło się w dniu **6 kwietnia 1936 r.** pod przewodnictwem Komendanta Garnizonu ppłk Jasińskiego doroczne walne zebranie **członków oddziałów garnizonowych LOPP w Chełmie.**

Według sprawozdania Zarządu Koła Garnizonowego LOPP w Chełmie, za okres dotychczasowego istnienia – wpływy na rzecz tej instytucji społecznej osiągnęły również bardzo znaczące kwoty. Uchwalony preliminarz budżetowy zamknął się sumą **2.300 zł.** Z zaoszczędzonych kwot na wydatki administracyjne zakupiono **jedną syrenę alarmową (w planie zakup drugiej)** – które oddziela dwa pułki – **7 pp. Leg. i 2 pac.**

W 1935 r. wpływ tytułem składek członkowskich był następujący:

- 7 pp. Leg.	– 1.084 zł.,
- 2 pac., Grupy Artylerii i PKU Chełm	– 794 zł. 50 gr.,
- 2 Szpital Okręgowy	– 319 zł.,
- Składnica Mat. Int.	– 26 zł. 15 gr.

Z okazji Tygodnia LOPP wpłynęła z wymienionych formacji kwota **43 zł. 50gr.,** jako dobrowolne ofiary. **Saldo na dzień 1 stycznia 1935 r.** wynosiła **235 zł. 89 gr.,** wpłacono do zarządu LOPP w Chełmie **2.004 zł. (Grot).**

„KN”, 12.04.1936 r., Nr 13, s.1.

Chełm – zabawa karnawałowa

Koło Miejscowe LOPP w Chełmie w dniu **6 lutego 1937 r.** w salonach **Resursy** Klubu Zjednoczenia Obywatelskiego, urządza zabawę karnawałową. Czysty dochód będzie przeznaczony na cele LOPP w Chełmie.

Chełm – zebranie członków LOPP

Zarząd Koła Miejscowego LOPP w Chełmie zawiadamia – w dniu **10 stycznia 1937 r.** o godz. 11,30 w sali Rady Miejskiej w Chełmie (*gmach Magistratu*) odbędzie się **Zwyczajne Walne Zebranie Członków LOPP.**

Porządek dzienny-zebrania :

- 1 – Zagajenie i wybór prezydium,**
- 2 – Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zebrania,**
- 3 – Sprawozdanie Zarządu z działalności Koła za 1936 r.,**
- 4 – Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu,**
- 5 – Uchwalenie preliminarza na 1937 r.,**
- 6 – Wybór nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej,**

- 7 – Wybór delegata na Walne Zebranie Obwodu Powiatowego,
8 – Wolne wnioski – (uprasza się o punktualne przybycie).

Prezes Zarządu – sędzia St. Gęca

Sekretarz Zarządu – Insp. S. Pieczkowski „KN”, 10.01.1937 r., Nr 2, s.4.

Rejowiec – Kurs LOPP

W niedzielę 30 czerwca 1937 r. zakończony został w osadzie Rejowiec kurs LOPP. Na rozdanie świadectw z ukończenia kursu przybył do Rejowca prezes Obwodu Powiatowego LOPP w Chelmie sędzia Brajczewski oraz członkowie Zarządu Ornatowski i Gęca. Do kursantów przemówili prezes Brajczewski i por. Gustaw. Miłą grupę słuchaczy kursu stanowili *uczniowie 7 oddziałowej szkoły powszechnej*, zachęcenii do udziału przez kierownika szkoły A. Mardonia. Podczas kursu zorganizowano drużynę odkażającą.

Chelń - Komunikat

Zarząd Obwodu Chelń i Koło LOPP w Chelmie wysłał do środowiska nauczycielskiego deklarację z prośbą o zapisywanie się na członków LOPP z przynależnością do Kół terytorialną. Wobec powyższego Zarząd Obwodu i Koło LOPP w Chelmie prosi o wypełnienie i nadesłanie deklaracji.

Zarząd Obwodu i Koła LOPP w Chelmie. „KN”, 20.06.1937 r., Nr 25, s.1.

LOPP w Świerżach

Zarząd Koła Miejskowego LOPP w Świerżach w czerwcu 1937 r. zorganizował kursy informacyjne obrony przeciwlotniczo-gazowej – *dla 136 osób* – dla sołtysów gm. Świerże, pracowników gminy i mieszkańców osady.

W dniu 27 czerwca 1937 r. odbyło się w szkole powszechnej zebranie dla ludności gm. Świerże. Do zebranych o roli LOPP przemawiali: prezes obwodu powiatowego LOPP sędzia Brajczewski, sekretarz gm. Świerże Materkowski, prezes Koła Miejskowego LOPP instruktor II-kat. OPLG, a wieczorem instruktor OPLG por. Gustaw wyświetlił i omówił (*dla licznie zgromadzonej społeczności osady Świerże przed szkołą*) przezroczą z dziedziny obrony przeciwgazowej oraz wyświetlił film pt. „Zagazowana niedziela”.

Dnia 29 czerwca 1937 r. *wieczorową porą* prezes Koła Miejskowego A. Materkowski wręczył kursantom zaświadczenia. „KN”, 18.07.1937 r., Nr 28, s.2.

Chelń – modelarnia dla młodzieży

Z dniem 1 września 1937 r. Zarząd Okręgu LOPP w Chelmie otwiera w nowym lokalu Obwodu Chelmskiego LOPP przy ul. Lubelskiej 30, modelarnię dla młodzieży. „KN”, 15.08.1937 r., Nr 32/33, s.1.

Odpis

55

STAROSTA POWIATOWY
CHEŁMSKI

Do

Chełm, dnia 16 stycznia 1937 r.

L:Wojsk.19-2/L/37.

Wszystkich Zarządów Gminnych

Abonowanie "Przeglądu
O.P.L.G." - zalecenie.-

w powiecie

Pragnąc zaznajomić jaknajszersze rzesze społeczeństwa z zagadnieniami obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Zarząd Główny L.O. P.P. w Warszawie wydaje od szeregu lat miesięcznik pod tytułem: "Przegląd obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej", w którym są poruszane najżywotniejsze kwestie, dotyczące zagadnień obrony przed bojowymi środkami chemicznymi jak również najnowsze zdobycze techniki związanej z obroną kraju przed atakami lotniczymi.-

Wychodząc z założenia, że roczna prenumerata-miesięcznika kosztuje 6 zł., a może oddać duże usługi przy organizacji obrony przeciwlotniczej, zalecam poparcie akcji wszczętej przez Obwody Powiatowe L.O.P.P. zmierzającej do zwiększenia ilości prenumeratów wymienionego miesięcznika.-

STAROSTA

E. Woronowicz.

STAROSTA POWIATOWY
CHEŁMSKI

Chełm, dnia 16 stycznia 1937 r.

L:Wojsk.19-2/L/37.

Zarządowi m. C h e ł m a

Abonowanie "Przeglądu
O.P.L.G." - zalecenie.-

przesyłam do wiadomości z prośbą o poparcie omawianej akcji.-

Zarząd Powiatowy w Chełmie	
WYDZIAŁ	
Wpł. 610	05107/1937
44	Przewodniczący
	Przewodniczący
	Przewodniczący

STAROSTA

E. Woronowicz.

Chel'm – XIV Tydzień LOPP – wielka loteria fantowa

W związku z bliskim terminem rozpoczęcia się XIV Tygodnia LOPP, Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP łącznie z Zarządem Koła Miejsowego LOPP rozpoczął akcję zbierania fantów na *Wielką loterię Fantową*, która odbędzie się w dniu **5 września 1937 r. w ogrodzie miejskim**. Powodzenie loterii zależeć będzie w dużym stopniu od ilości i jakości fantów. Dlatego Zarząd apeluje do mieszkańców miasta Chel'ma o życzliwe ustosunkowanie się do osób zbierających fanty oraz o poparcie tej akcji w miarę możliwości. Dając ofiary na rzecz **LOPP**, należy kierować się rozsądkiem i świadomością, że dajemy sami sobie, ponieważ obrona przeciwlotniczo-gazowa to obrona nas samych i najbliższych nam osób. Leży ona w zrozumieniu zbiorowym ludności cywilnej na wypadek wojny z obrony przeciwlotniczo-gazowej korzystać będą wszyscy.

Zbiórkę fantów przeprowadzać się będzie do dnia **29 sierpnia 1937 r.** przez osoby upoważnione. Aby akcja przebiegła sprawniej prosimy wszystkich chętnych o uprzejme składanie fantów wprost do biura **Obwodu: ul. Pijarska 1 pierwsze piętro (róg Lubelskiej 30)**. Biuro czynne codziennie w godz.: 9 – 13 i 15 – 17. *Zarządy LOPP w Chel'mie.* „KN”, 15.08.1937 r., Nr 32\33, s.4.

XIV Tydzień LOPP w Chel'mie

29 sierpień – 5 wrzesień 1937 r.

Powołany Komitet już przygotowuje XIV Tydzień LOPP w Chel'mie. Skład Komitetu następujący:

- przewodniczący..... – wicestarosta M. Słomski,
- zastępca..... – sędzia Brajczewski,
- sekretarz..... – St. Drozdowski,
- przewodniczący sekcji propagandowej – sędzia St. Gęca,
- zastępca..... – St. Nowicki,
- przewodniczący sekcji porządkowej.... – kom. J. Hejnowski,
- zastępca..... – insp. St. Pieczkowski,
- przewodniczący sekcji zbiórkowej..... – M. Ziemska,
- zastępca..... – M. Meysztowiczowa,
– M. Frenkiel,
- przewodniczący sekcji dekoracyjnej..... – bud. Wł. Fąfrowicz,
- zastępca..... – W. Meysztowicz,
- przewodniczący sekcji loteryjnej..... – nacz. A. Drozdowski,
- zastępca..... – T. Gustaw.

Dnia 5 września 1937 r. Wielka Loteria Fantowa LOPP.

Jesienią 1937 r. ośrodek stołeczny LOPP powoła w Warszawie Klub Młodzieży Lotniczej, który będzie skupiał młodzież lotniczą do lat 20 – z uwagi na przyjazne relacje – spodziewamy się powołania takiego klubu w Chel'mie.

XIV Tydzień LOPP w Chełmie

Wzorem lat ubiegłych Komitet XIV Tygodnia LOPP w Chełmie urządza doroczną uroczystość propagandy LOPP celem przypomnienia społeczeństwu potrzeby przygotowania samoobrony ludności cywilnej przed niebezpieczeństwem i grozą wojny lotniczo-gazowej. Niechże więc w ciągu Tygodnia wzrosną szeregi armii LOPP i niech popłyną grosze społeczeństwa na powyższe cele.

Program Tygodnia:

Niedziela 29 sierpień 1937 r. : godz. 10 – uroczyste nabożeństwa w Kościele Katedralnym na Górcie, w cerkwi prawosławnej i synagodze; przez cały dzień zbiórka uliczna do puszek.

Niedziela 5 września 1937 r. : godz. 10 – nabożeństwo uroczyste dla młodzieży szkolnej w Kościele Katedralnym na Górcie, godz. 11 – zbiórka na placu św. Ducha oraz przemówienia, godz. 13 – zbiórka uliczna do puszek.

Cały tydzień – sprzedaż nalepek okiennych i znaczków ofiarnych.

Od 1 września czynna Modelarnia Samolotów – ul. Lubelska 30.

Wielka loteria fantowa

W niedzielę 5 września 1937 r. w ogrodzie miejskim w Chełmie odbędzie się na zakończenie XIV Tygodnia LOPP – wielka loteria fantowa: ponad 1.500 fantów zostanie rozlosowanych, m. in. jałówki, prosięta, drób, króliki, gołębie, pług, umywalka, złoty zegarek, mąka i wiele innych wartościowych i praktycznych przedmiotów. Cena losu 20 gr., losowanie od godz. 8 rano przy stolikach przy ul. Lubelskiej. Wydawanie fantów po godz. 14 w ogrodzie miejskim – wstęp po 10 gr. W pawilonie letnim w ogrodzie miejskim od godz. 14 tańce, przygrywa orkiestra – wstęp 25 gr. od osoby. Fanty wygrane i nie odebrane po godz. 21 przechodzą na rzecz LOPP. W razie niepogody loteria odbędzie się w innym terminie.

Jak pracuje Chełmski Obwód Powiatowy LOPP

Zarząd Okręgu LOPP w Lublinie, analizując co pewien okres prace podległych mu obwodów, klasyfikuje Chełmski Obwód przeważnie na drugim miejscu po Obwodzie Miejskim w Lublinie – *klasyfikacja ta obrazuje, że zebrane pieniądze są dobrze zagospodarowane.*

Obwód Chełmski (na stan 1937 r.) obejmuje na terenie miasta i powiatu 18 kół miejscowych i 41 kół szkolnych z ogólną ilością członków około 4.500 osób. Budżet za rok ubiegły Obwodu Chełmskiego obracał się w sumie 17.415 zł. 97 gr., z czego przekazano do Okręgu 14.000 zł., zaś 3.415 zł. zużyto w ciągu roku na wydatki związane z wyszkoleniem, propagandą, utrzymaniem lokalu opałem, światłem, poborami sekretarza itd. W ciągu roku przeprowadził Obwód 3 kursy III-kat. dla drużyn odkażających i służby dozoru, 4

podinspektorskie kursy dla urzędników państwowych i samorządowych, 4 kursy 20-godz. informacyjne dla młodzieży szkół średnich, 2 kursy informacyjne 10-godz., oraz szereg odczytów propagandowych połączonych z wyświetlaniem filmów propagandowych i przezroczy na terenie powiatu. Ogółem przeszkolono na kursach OPL i OP LG 540 osób, zaś z górą 5.000 osób zostało uświadomionych o znaczeniu i pracach LOPP na odczytach i pokazach propagandowych.

„KN”, 05.09.1937 r., Nr 36, s.2.

Sprawozdanie z loterii fantowej Koła Miejscowego LOPP w Świerżach

Koło Miejscowe LOPP w Świerżach urządziło w dniu 15 sierpnia 1937 r. w osadzie Świerże – loterię fantową. Wypuszczono losów wygranych 221 sztuk po 20 gr. – (42 zł. 20 gr.). Wypuszczono pustych losów 279 sztuk po 20 gr. – (55 zł. 80 gr.).

W związku z loterią wynikły następujące wydatki:

- 1 – opłata monopolowa wraz z przesyłką – 10 zł. 10 gr. ;**
 - 2 – opłata 2 pism z Urzędu Skarbowego, Akcyz i Monopoli Państwowych w Zamościu, które nadeszły do miejscowej Agencji Pocztovej – 20 gr.;**
 - 3 – opłata za jęczmień na karmienie drobiu ofiarowanego na loterię – 80 gr.;**
 - 4 – opłata za torby i szpileczki – 30 gr.;**
 - 5 – zapłacono stróżowi Iwanickiemu za pracę – 1 zł.**
- Razem – 12 zł. 40 gr.**

Osiągnięty z loterii zysk wyniósł 87 zł. 60 gr. – po potrąceniu w/w wydatków, suma została zaprzychodowana dnia 16 sierpnia 1937 r. pod poz. 288 – (na cele LOPP).

Prezes Koła LOPP – A. Materkowski,

Sekretarz..... – J. Kostrzewa,

Skarbnik..... – M. Mantelmacher.

W związku z powyższym sprawozdaniem, na wyróżnienie społeczeństwa gminy Świerże zasługuje w szczególności hr. Tarnowski (który ofiarował bardzo wartościowe fanty na loterię, co podniosły dochody na LOPP). W imieniu Koła Miejscowego LOPP w Świerżach, podziękował wszystkim ofiarodawcom:

Prezes Koła Miejscowego LOPP w Świerżach – A. Materkowski.

Chełm – Kolejowy Obwód LOPP

Komitet Kolejowego Obwodu LOPP urządzi w dniu 2 października 1937 r. w salach KPW (dom kolejowy 56) o godz. 19 :

Raut – dancing – bridge

z urozmaiconym programem i tańcami.

Z uwagi na cele LOPP, Komitet ufa, iż powyższa impreza znajdzie szerokie poparcie wśród tutejszego społeczeństwa.

Sprawozdanie

Komitetu Obwodu XIV Tygodnia LOPP w Chełmie
odbytego w czasie od 29 sierpnia do 5 września 1937 r.

dochody brutto	wydatki brutto
wyjęto z puszek.....318.44	za szpilki.....4.50
uzyskano za nalepki.....345.50	za benzynę.....8
zebrano zamiast fantów....240.60	za szpagat.....– 30
za bilety loteryjne.....954.04	za kolację dla muzyków.....32
za sprzedane fanty.....69.53	za opłatę skarbową.....100.13
za wejście do ogrodu.....39	za dostawę fantów.....57
za wejście na tańce.....3.40	za gilzy do losów.....6
-----	za dożywianie żywych fantów....3.50
razem dochody.....1.970.51	za kupione fanty.....58.70
	za inne drobne.....4.75
	za koszty propagandy.....80.75
	za koszty dekoracji.....58.50

	razem wydatki.....414.53

Czysty zysk – 1.555.98 zł.

Podczas Tygodnia rozdano wśród 12 Firm mareczki ofiarne w ilości 4925 sztuk na sumę 517.50 zł. i na poczet tej sumy już wpłynęło zł. 250.

- przewodniczący wicestarosta M. Słomski

Zarząd LOPP w Chełmie dziękuje wszystkim mieszkańcom za pomoc w zorganizowaniu Tygodnia, a szczególne podziękowania otrzymali: Franciszek Abraszewski, sędzia Józef Brajczewski prezes obwodu LOPP, Halina Brajczewska, Stanisław Bienio, Kazimierz Bajerow, Aurelia i Olga Chwistkówna, Józef Ciotow, Zofia Dobrzyńska, Aleksander Drozdowski, ks. Władysław Forkiewicz, Janina i Zbigniew Gniazdowscy, Stefan Gębski, Kazimierz Hordyjewicz, Wacława Hawryłów, Józef Hejwowski, Władysław Jankowski, Jan Karwowski, Jadwiga Klossówna, Stanisław Kwiatkowski, Eugenia Kamencówna, Aleksander Koćmirowski, Franciszek Kornadze, Romuald Krasnodębski, Zofia Kiecolowa, Jan Łabidz, Janina Marecka, Maria i Zbigniew Meysztowicz, Jan Micachowicz, Wiktoria Mućkówna, Stanisław Nafalski, rabin Sz. Najhausow, Bronisław Osendowski, Paweł Oleszczuk, kpt. Edmund Prost, Alina Paszycówna, Jerzy Polczykow, Jan Pytkowski, Janina Przegalińska, Edward Paprocki, Maria Rutkowska, Krystyna Popłonikówna, Marcin Rodziński, Maria Rutkowska, Władysław Romańczuk, Zbigniew Rządowski, wicestarosta Mieczysław Słomski, Edward Paprocki, Maria Szelażkowa, Janina Surowcówna, Szczepan Studziński, Maria Szczepańska, Jan Stafiński, Jan Skąpski, Bogdan Sadowski, Maria Sagatowska, Stowarzyszenie Przyjaciół Kultury Polskiej w Chełmie, Stowarzyszenie Rodziny Policyjnej w Chełmie, Stowarzyszenie PCK w Chełmie, Tadeusz Tomaszewski Prezydent Miasta Chełm, Helena Tyszkiewicz, Natalia Tuszewska, Irena Ukleja, Stanisława Wójtowicz,

Maria Wierzbicka, Maria Ziemska, Feliks Zelechowicz, Nauczyciele oraz Młodzież Szkolna i Straż Pożarna w Chełmie.

Za Zarząd Koła Miejsowego LOPP w Chełmie

Prezes sędzia Stanisław Gęca.

„KN”, 10.10.1937 r., Nr 41, s.4.

Eskadra samolotów Ziemi Lubelskiej

W związku z rozpoczęciem akcji zbiórki na terenie powiatu chełmskiego na rzecz ufundowania eskadry samolotów Ziemi Lubelskiej, Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie, zwraca się z gorącym apelem do wszystkich mieszkańców powiatu chełmskiego o poparcie tej akcji w imię „Potęgi Skrzydlatej Polski”.

Nowopowstała szkoła pilotów LOPP w Świdniku pod Lublinem nie może być czymś obcym dla Ludu Ziemi Chełmskiej, nie można pozwolić na to, ażeby z chwilą jej otwarcia zabrakło w niej – samolotów.

Ambicją każdego mieszkańca powiatu chełmskiego powinno być hasło 1 samolot „Dar Ziemi Chełmskiej” – dla Eskadry Ziemi Lubelskiej.

Rozesłane listy i ofiary kierować do Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie – ul. Pijarska 1 (I piętro).

„KN”, 21.11.1937 r., Nr 47, s.4.

Szkoła Szybowcowa w Chełmie

Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie – w związku z projektem założenia w Chełmie – Szkoły Szybowcowej – zaprasza o przybycie na Organizacyjne Walne Zebranie Koła Miłośników Sportu Szybowcowego, które odbędzie się w dniu (niedziela) 10 lipca 1938 r. o godz. 11 w lokalu biura Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie, ul. Pijarska 1 (róg Lubelskiej 30).

Z następującym porządkiem obrad:

- 1 – zagajenie i wybór prezydium,**
- 2 – idea szybownictwa, referat wygłosi delegat Okręgu Wojewódzkiego LOPP w Lublinie,**
- 3 – przyjęcie statutu Koła Szybowcowego,**
- 4 – wybór Władz Koła Szybowcowego,**
- 5 – wolne wnioski.**

Z uwagi na ważność i aktualność problemu-sprawy, Zarząd Obwodu ma wielkie nadzieje, że w poczuciu obywatelsko-społecznym wszyscy zaszczycą obecnością organizacyjne zebranie –

Koła Miłośników Sportu Spadochronowego

Zarząd Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie.

„KN”, 08.07.1938 r., Nr 24, s.1.

W Chełmie powstaje nowy ośrodek szybowcowy

W Chełmie z inicjatywy **Komitetu Powiatowego LOPP i sędziego Brajczewskiego** odbyło się **11 lipca 1938 r.** organizacyjne posiedzenie na którym powołano do życia **Koło Przyjaciół Szybownictwa**, mające na celu budowę **Szkoły Szybowcowej w Chełmie**. Po przemówieniu **Brajczewskiego, delegat Okręgu LOPP w Lublinie instruktor Walczak** nakreślił cele i zadania szybownictwa. Po czym uchwalono tymczasowy regulamin **Koła** oraz wybrano zarząd i komisję rewizyjną **Koła**.

Władze Wojskowe zobowiązały się bezinteresownie przekazać teren w lesie który po wykarczowaniu będzie zarejestrowany w **Ministerstwie Komunikacji**.

W dalszej rozbudowie do dyspozycji szkoły oddanych będzie:

- 8 szybowców,
- urządzenia startowe,
- hangary,
- przydzieleni będą też instruktorzy z okręgu LOPP.

Jeszcze w 1938 r. rozpocznie się teoretyczne szkolenie pilotów szybowcowych w Chełmie, a w 1939 r. rozpoczną się ćwiczenia praktyczne.

„KN”, 17.07.1938 r., Nr 25, s.1.

XV Jubileuszowy Tydzień LOPP

25 wrzesień – 1 październik 1938 r.

XV Tydzień LOPP w Siedliszczu

Koło LOPP gminy Siedliszcze w dniu **25 września 1938 r.** z okazji **XV Tygodnia LOPP**, urządziło zbiórkę uliczną do puszek oraz sprzedaż nalepek i książeczek propagandowych, z czego uzyskało sumę – **52 zł. 70 gr.**

Po nabożeństwie na rynku w **osadzie Siedliszcze** okolicznościowe przemówienie wygłosił **Kazimierz Strąkowski**. Powzięto też rezolucję poparcia dla **LOPP i Państwa**. Następnie odbył się pokaz **gazów łzawiących i dymnych**. Na zakończenie w **osadzie Siedliszcze** odbył się koncert orkiestry.

„KN”, 09.10.1938 r., Nr 37, s.2.

Modelarnia Lotnicza przy Obwodzie LOPP w Chełmie

W dniu **3 listopada 1938 r.** zostanie uruchomiona **Modelarnia Lotnicza** przy **Obwodzie LOPP w Chełmie, ul. Pijarska 1**. Wszyscy chętni chcący wykonywać modele objęte kursem modelarskim drugiej kategorii, którzy nie mają możliwości wykonać tych modeli w szkołach średnich w Chełmie mogą uczęszczać do **Modelarni Lotniczej Obwodowej LOPP w Chełmie**.

Wszelkie informacje w biurze – ul. Pijarska 1. „KN”, 30.10.1938 r., Nr 41, s.4.

KOŁO SZYBOWCOWE LOPP w Chełmie

– KOMUNIKAT –

Staraniem Zarządu Chełmskiego Obwodu Powiatowego LOPP i przy udziale Lubelskiego Okręgu Wojewódzkiego LOPP powstaje w **1938 r.** w **Chełmie Szkoła Szybowcowa**. Na przekazanym przez Władze Wojskowe terenie pn. **Uroczysko pod Chełmem**, rozpoczną się wkrótce prace nad przygotowaniem terenu pod **szybowisko**. Trzy szybowce przydzielone przez Okręg Wojewódzki LOPP dla naszego **Koła Szybowcowego** czekają tylko na moment kiedy będą mogły znaleźć schronienie w tutejszych hangarach, by wyruszyć następnie stąd do pierwszych lotów nad naszym terenem.

Prawdopodobnie jeszcze w **1938 r.** rozpocznie się teoretyczne szkolenie aby z **wiosną 1939 r.** przejść do szkolenia praktycznego. Społeczeństwo Chełmskie powinno być dumne, że jego teren staje się jednym z ośrodków myśli lotniczej.

Realizacji szybownictwa na naszym terenie podjęło się powstałe w **Chełmie Koło Szybowcowe**. By sprostać zadaniu tj. urządzić szybowisko, pobudować hangary, powiększyć ilość aparatów szybowcowych itd., musi **Koło Szybowcowe** doznać moralnego i materialnego poparcia całego społeczeństwa Chełmskiego. Każdy więc, kto pragnie latać i każdy, kto pragnie tworzyć Polskę lotniczą, powinien znaleźć się w szeregach członków **Koła**. Składka dla dorosłych członków czynnych i popierających 50 gr., dla młodzieży 25 gr. – miesięcznie.

Deklaracje członkowskie nabywać można w biurze Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie – ul. Pijarska 1 (*róg Lubelskiej 30*). „KN”, 06.11.1938 r., Nr 42, s.4.

Walne LOPP w Chełmie

W dniu 8 stycznia 1939 r. o godz. 11.30 w biurze Obwodu Powiatowego LOPP w Chełmie, ul. Pijarska 1 – odbędzie się zwyczajne walne zebranie członków. Porządek zebrania:

- 1 – zagajenie i wybór prezydium,
- 2 – odczytanie protokołu z poprzedniego zebrania,
- 3 – sprawozdanie Zarządu z działalności Koła za 1938 r.,
- 4 – sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i zatwierdzenie sprawozdania zarządu,
- 5 – uchwalenie preliminarza na 1939 r.,
- 6 – wybór nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- 7 – wybór delegata na Walne Zebranie Obwodu Powiatowego,
- 8 – wolne wnioski.

Uprasza się o punktualne przybycie na zebranie.

Sekretarz Zarządu – J. Iwry,

Prezes Zarządu – sędzia St. Gęca. „KN”, 08.01.1939 r., Nr 2, s.1.

Obywatelski Komitet Pożyczki Przeciwlotniczej

W dniu 4 kwietnia 1939 r. w sali Klubu Społecznego odbyło się zebranie międzyorganizacyjne w celu powołania Obywatelskiego Komitetu Pożyczki Przeciwlotniczej. Zebranie otworzył **prezes LOPP Ziemski** prosząc na **Przewodniczącego starostę T. Lipskiego**. Po ukonstytuowaniu się prezydium – starosta odezwą wezwał całe społeczeństwo do uczestniczenia w wielkiej akcji subskrypcyjnej **Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej**. **Przemawiali później (z Chełma) senator Lachcik, płk Muzyka i wójt gminy Rakolupy Joachimowicz.**

Po ukonstytuowaniu się Wydziału Wykonawczego Obywatelskiego Komitetu Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej – starosta Lipski zebranie rozwiązał.

Bank Spółdzielczy w Chełmie zawiadomił, że przyjmuje subskrypcje na – **POŻYCZKĘ OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ** – w godz. pracy.

„KN”, 09.04.1939 r., Nr 15, s.3.

Subskrybenci Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej w Komunalnej Kasie Oszczędności powiatu Chełmskiego w Chełmie na dzień 18 czerwca 1939 r.

Wszystkie grupy społeczno-zawodowe – ogółem :

1 – ilość subskrybentów.....12.956,

2 – subskrybenci złotych.....582.380. *„KN”, 18.06.1939 r., Nr 25, s.3.*

Wraz z wybuchem II wojny światowej w 1939 r. (następnie okresem okupacji) wszelkie sprawy – w tym i LOPP – zostały zawieszone.

Podsumowanie - wnioski do lat 1929 – 1939

Dzieje Polskich Lig Lotniczych i ich idee (pomimo trudnej sytuacji kulturowo-obyczajowej i polityczno-gospodarczej spowodowanej latami zaborów, okupacji i russyfikacji) dobrze się zapisały w latach 1924-1939 w *Chełmie i w powiecie chełmskim*, przez działalność *Oddziałów-Obwodów*:

- *Ligi Obrony Powietrznej Państwa (1924-1928)*,
- *Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej (1929-1939)*.

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej (LOPP), była jedną z największych organizacji społecznych w II RP również w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1929-1939, krzewiła i promowała wśród społeczności idee lotnictwa i gazownictwa oraz obrony przeciwlotniczej Polski.

Zebrałem dużą ilość – *źródłowych cennych materiałów-informacji, przede wszystkim z pism chełmskich jak *„Zwierciadło” 1923-1932 i „Kronika Nadbużańska” 1933-1939*, skromniej z archiwum *K. Janczykowskiego i z zasobów Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Chełmie* – dotyczących działalności Polskich Lig Lotniczych w Chełmie i w powiecie.

Jednak materiały te nie dawały ciągłości w działalności – dlatego nie mogłem napisać dokładnej monografii żadnej z organizacji Polskich Lig Lotniczych w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1924-1939.

Z zebranych materiałów wynika też, że najbardziej zasłużyła się w Chełmie, w powiecie chełmskim, w okręgu lubelskim a nawet w II RP – Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej która w latach 1929 -1939 działała jako :

- **Miejscowy – Chełmski Oddział LOPP w Chełmie;**
- **Powiatowy Oddział – Obwód LOPP w Chełmie;**
- **Chełmski Obwód Kolejowy LOPP w Chełmie;**
- **Oddział Garnizonowy LOPP w Chełmie.**

Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej 1929-1939, wywarła wielki wpływ na wychowanie lotnicze i przeciwgazowe w chełmskim społeczeństwie a poprzez ciągłą oświatową propagandę wykształciła zrozumienie dla programu obrony lotniczej i tak ważną świadomość dla skutków wojny gazowej.

Ważnym propagandowym środkiem którym **LOPP** oddziaływała na wychowanie i świadomość lotniczą *chełmskiego* społeczeństwa była m.in. prasa centralna i prasa lokalna. Najważniejsze pisma rozpowszechniane w Chełmie i w powiecie chełmskim to czasopisma oficjalne **LOPP** miesięcznik *„Lot Polski” i „Nowiny LOPP”*, oraz czasopismo *„Skrzydłata Polska”* przeznaczona dla młodzieży szkół gimnazjalnych – wydawnictwa książkowe były tylko na zamówienia indywidualne, szeroka propaganda docierała też przez radio. **Filmy, odczyty-prelekcje, wieczory dyskusyjne** – były to jedne z metod wychowania lotniczo-gazowego. **Dużą rolę w propagandowym procesie** wychowania lotniczo-gazowego odegrały również druki ulotne najważniejsze to: *odezwy, ulotki, widokówki, plakaty, afisze, teksty odczytów.*

Jednak największą imprezą, propagandy-popularyzacji programu **LOPP** w Chełmie i powiecie chełmskim było święto pn. „Tydzień LOPP” – każdemu „Tygodniowi LOPP”, nadawano charakter odpowiadający w danym roku specjalnie ważnemu wypadkowi dziejowemu – były to kultowe święta.

Wszelkie wystawy o tematyce lotnictwa, modeli latających i idei **LOPP**, były również atrakcyjną formą propagandy. Do najciekawszych należały organizowane przez **Koła Szkolne LOPP** – tu przewodziły wystawy przedstawiające dorobek lotnictwa i gazownictwa organizowane przez **szkoły chełmskie** na których były eksponowane rysunki i malowidła oraz modele polskich samolotów wykonane przez szkolną młodzież. W „**Resursie**” lub w **Gimnazjum** odbywały się cykliczne wieczornice-koncerty organizowane przez działaczy **LOPP**.

Ważną rolę propagandową też odegrały oświatowe placówki (takie jak) – *światlice, muzea, biblioteki, wystawy czy kluby dyskusyjne*, w których gromadzono niezbędne eksponaty, przedstawiające dorobek polskiego lotnictwa. Wzorem wielofunkcyjnym, była placówka przy **Gimnazjum Czarnieckiego** funkcjonowała jako pracownia-modelarnia **Szkolnego Koła LOPP**. Modelarnie były też przy **Miejscowym Kole LOPP w Chełmie**.

Na podstawie analizy różnorodnego materiału, należy pokreślić i stwierdzić, że **Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Chełmie** w swojej działalności, stosowała różnorodność form propagandy celem osiągnięcia efektu wychowawczego i wykształcenia w społeczeństwie polskim-chełmskim – **świadomości lotniczo-gazowej i ich konsekwencji wojny gazowej**.

*

Małe epizody lotnicze związane z Chełmem tego okresu:

- W sierpniu 1914 r. trzy sterowce niemieckie wykonały zadanie bojowe wspomagając armię austro-węgierską patrolując między innymi rejon Lublin – Chełm a przede wszystkim były to loty rozpoznawcze.

- W 1915 r. na znanym lotnisku w Horodyszczu pod Chełmem stacjonował wchodzący w skład wojsk rosyjskich 24 Oddział Lotniczy.

- Lotnisko było też przy drodze z Chełma do Sawina, siedziba sztabu i kwatery żołnierzy tej jednostki lotniczej mieściły się we dworze i zabudowaniach folwarcznych.

- W czerwcu 1916 r. awaryjnie lądował pod Chełmem (lot z Francji do Rosji) por. Anzelm Marchal podczas bicia rekordu świata długości przelotu (samolotem Nieuport) – po wylądowaniu został aresztowany.

- W 1919 r. okazyjnie lądowały (i przebywały dwa dni) w regionie Chełma dwie załogi 3 eskadry wywiadowczej lotnictwa polskiego stacjonujące w Lublinie.

- Znane było lotnisko w Czulczycach wytyczone w 1920 r. przez polskie wojskowe służby logistyczne. Tu zatrzymywały się samoloty 3 eskadry i wykonywały intensywne loty bojowe i rozpoznawcze m.in. w kierunku Włodzimierza Wołyńskiego i Lwowa.

- Istniało też w Chełmie polowe lotnisko w północnej części miasta (obecny region ul. 1 Pułku Szwoleżerów i Starościńskiej). Stacjonowały na nim polskie eskadry wywiadowcze, które w 1920 r. prowadziły działania bojowe przeciwko formacjom Armii Czerwonej.

Lata 1939–1944 – to okres wojny i okupacji niemieckiej-hitlerowskiej:

Jak wynika z protokołów posiedzeń Chełmskiego Magistratu z *września 1939 r.*, czynione były próby przed wybuchem wojny, tzw. przeciwdziałania zagrożeniem wojennym. Istniała powszechna obawa, że wraz z przesunięciem frontu do Chełma, agresor może zastosować bombardowanie zmasowanymi nalotami lotniczymi lub użyć chemicznych gazów bojowych. W związku z tymi problemami władze miejskie powołały **Sztab Obrony Przeciwlotniczej** – zakupiono też cztery zestawy dla **odkażających drużyn OPL**, i przystąpiono do budowy pomieszczenia odkażającego, wzmocniono też **piwnice ratusza z przeznaczeniem na schron**.

W **militarnych planach obrony Rzeczypospolitej**, Chełm miał stanowić głębokie zaplecze oraz magazyn intendencji wojskowej. W razie działań wojennych dwa chełmskie pułki: 7 Pułk Piechoty Legionów i 2 Pułk Artylerii Ciężkiej, miały w pierwszej fazie prowadzić działania obronne następnie miały być przeforsowane i przydzielone do swoich zwierzchnich związków taktycznych.

Dopiero 8 września 1939 r. mieszkańcy Chełma (i okolicy) odczuli okropności wojny podczas pierwszego bombardowania lotniczego. Głównym celem były strategiczne obiekty miasta – dworzec, garnizon, zniszczeniu uległo też wiele budynków mieszkalnych. Teren miasta Chełma i okolicy, coraz częściej stawał się miejscem przegrupowań wycofujących się i rozbitych jednostek oraz tworzenia się z resztek nowych formacji bojowo-taktycznych.

Miasto przeżywało ciężkie chwile. Narastała fala uchodźców przybyłych z zachodu, wiele też osób wyemigrowało z Chełma. W tej sytuacji, powołana Straż Obywatelska, miała zapobiec rabunkom i rozbojom – wprowadzono też godzinę policyjną 22.00 – 6.00.

Dnia 25 września 1939 r. wtargnęły do Chełma radzieckie czołgi i wojsko zajęło miasto. Wprowadziło to nowy chaos i ewakuację wojska. Rosjanie opuścili Chełm 7 października 1939 r. Okupacyjne wojska niemieckie do Chełma wkroczyły 9 października 1939 r., rozpoczęła się okupacja – okres represji i terroru hitlerowskiego.

Rok 1939 był końcem w procesie tworzenia nowej wizji wszelkich sfer egzystencji nowego i przyszłego pokolenia społeczności chełmskiej w **II RP**.

Wraz z tym faktem wszystkie polskie organizacje, w tym paramilitarne o charakterze kultury fizycznej i obronnej strategii narodowej m. n. jak **LOPP** – zawiesiły swoją działalność – niszczone dokumenty przed represjami a członkowie przeszli do walki w konspiracji. Szczególnie prześladowani byli członkowie-działacze polskich stowarzyszeń kultury fizycznej i paramilitarnych – bo tam okupant widział zagrożenie – bo w nich była siła, dyscyplina oraz największy potencjał ludzki, do walki narodowowyzwoleńczej.

W latach 1939 – 1940 w Chełmie i okolicy działało najwięcej różnego rodzaju antyniemieckich-antyhitlerowskich polskich organizacji patriotyczno-dywersyjnych: m. in. 7a (założona przez byłych żołnierzy 7 pp. Leg.); Organizacja Zbrojna, Polski Komitet Obrony, Młode Orły czy Żołnierze Armii Polskiej.

Trudno mówić o humanitaryzmie w czasie okrutnej okupacji hitlerowskiej.

Rozdział III :

Liga Lotnicza w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1946 – 1950

Polska wydawałoby się, odzyskała wolność w 1944 r., w rzeczywistości podlegała dalszej sowietyzacji, a narzucona polityka ZSRR z jednej strony niszczyła samodzielność polskich organizacji sportowych (kultury fizycznej), a z drugiej strony wykluczała możliwość reaktywowania z trwałym rozwojem niektórych ważnych przedwojennych polskich organizacji czy stowarzyszeń tak młodzieżowych jak i społecznych – w tym **LOPP**.

W latach 1944-1946 przy wielu szkołach chełmskich (działających już w tym czasie po wyzwoleniu 1944) prowadziły ograniczoną działalność organizacje (zabronione ale reaktywowane z okresu międzywojennego z modyfikacją nazwy): takie jak Polski Czerwony Krzyż, harcerstwo, Liga Morska, **Liga Lotnicza**, czy Przysposobienie Wojskowe – *jednak nowa władza PRL wszystko kontrolowała.*

Znak Ligi Lotniczej

Liga Lotnicza Zarząd Obwodu Powiatu w Chełmie

Do Zarządu Miejskiego w Chełmie – Chełm 28 maj 1948 r.

Zarząd Obwodu Ligi Lotniczej w Chełmie (*działający od 1947 r.*) zwraca się z prośbą o zorganizowanie na swoim terenie **miejsowego koła Ligi Lotniczej**. Jednocześnie wyjaśnia się, że w celu założenia koła miejscowego należy zwołać zebranie organizacyjne, które wybiera zarząd, komisję kontrolną i delegatów na walne zgromadzenie obwodu powiatowego. O dniu i godzinie mającego się odbyć zebrania proszę powiadomić tutejszy Zarząd na adres Starostwa Powiatowego, który ze swej strony deleguje przedstawiciela.

Podpisali: Prezes – B. Myśliński,

Sekretarz – R. Łojko.

Zarząd Obwodu Powiatowego Ligi Lotniczej w Chełmie

Do Zarządu Gminy w Dorohusku – 28 maja 1948 r.

Zarząd Obwodu Powiatowego Ligi Lotniczej w Chełmie, zwrócił się z prośbą **28 maja 1948 r.** do **Zarządu Gminy Dorohusk**, o zorganizowanie na swoim terenie, **Miejsowego Koła Ligi Lotniczej**, (*pouczenie: w tym celu należy zwołać zebranie organizacyjne, które wybierze zarząd i komisję kontrolną, która ma zaprosić delegatów na walne zgromadzenie z obwodu powiatowego w Chełmie*). Następnie proszę powiadomić Zarząd w Chełmie na adres Starostwa, w celu przybycia naszego przedstawiciela, na założycielskie zebranie.

Prezes Zarządu w Chełmie – B. Myśliński.

Sekretarz – S. Łojko.

Starosta Powiatowy Chełmski – Chełm 5 czerwiec 1948 r.

Do Zarządu Obwodowego Ligi Lotniczej w Chełmie.

Na podstawie (art.) – przyjmuję do wiadomości o mającej się odbyć zbiórce ulicznej na terenie miasta Chełma w dniu **6 czerwca 1948 r.** na cele związane z działalnością Stowarzyszenia.

Podpisał – Starosta.

Koło Ligi Lotniczej w Dorohusku – 3 lipiec 1948 r.

Do Zarządu Obwodu Powiatowego Ligi Lotniczej w Chełmie

Koło Ligi Lotniczej w Dorohusku, zostało powołane już **3 lipca 1948 r.**
Zarząd Koła utworzyli: Prezes – Mieczysław Derkacz,

Sekretarz – Zygmunt Niechaj,

Skarbnik – Władysław Zajac
Komisja Kontrolna – Edward Jakowicki I-członek Zarządu
II-członek Zarządu – Antoni Kosna,
III-członek Zarządu – Stanisław Mil.

Członkowie: Władysław Joachimowicz, Karol Joszczuk i Władysław Wasita (*Kamień*), Józef Jażdżewski i Jakub Porzycki (*Czerniejów*), Józef Kloc (*Michałówka*), Jan Mordacz (*Turka*), Bronisław Janiszeski i Kazimierz Bobryk (*Dorohusk*), Tadeusz Prucnal (*Mościska*), i Bronisław Nafalski (*Teosin*).

Zatwierdził zgodność: Wójt Gminy Turka – Konstanty Elszyn

Liga Lotnicza Zarząd Okręgu Lubelskiego w Lublinie ul. Krakowskie Przedmieście 62 – Lublin 12 Lipiec 1948 r. Do Gminnej Rady Narodowej w Wojsławicach

Liga Lotnicza powołana do życia rozporządzeniem Rady Ministrów jako stowarzyszenie Wyższej Użyteczności, realizuje powierzone jej przez Państwo zadania w zakresie **popierania rozwoju lotnictwa**, współdziała z całym społeczeństwem, organizacjami społecznymi, władzami Państwowymi oraz Samorządem Terytorialnym.

Fundusze uzyskiwane drogą składek, zbiórek, imprez i dotacji samorządów, znajdują się pod ścisłą kontrolą i obracane są na szkolenia młodzieży chłopsko-robotniczej, przyszłej kadry – **Lotnictwa Państwa Ludowego**.

Umasowienie ruchu szkoleniowego młodzieży jako podstawowy element działania **Ligi Lotniczej** wymaga dla wykonania planu w **1949 r.** poważnych zasobów finansowych i bez pomocy ze strony zorganizowanego społeczeństwa realizować się nie da.

W związku z powyższym Zarząd Okręgowy zwraca się do **Gminnej Rady Narodowej w Wojsławicach** z uprzejmą prośbą uchwalenia i wniesienia do budżetu na **rok 1949**, na cele **Ligi Lotniczej** sumę odpowiadającą możliwościom finansowej Gminy.

Za poparcie i zrozumienie działalności **Ligi Lotniczej** składamy z góry podziękowanie.

*Liga Lotnicza Okręg Wojewódzki Lubelski
Za. Prezesa Zarządu – Tadeusz Wierzbicki Dyr. Okręgu LL*

Zarząd Obwodu Ligi Lotniczej w Chełmie Do Starostwa Powiatowego w Chełmie – Chełm 30 listopad 1948 r.

Zarząd Obwodu Ligi Lotniczej w Chełmie informuje, że z dniem **15 lutego 1948 r.** (*już oficjalnie*) rozpoczął swoją działalność na tutejszym terenie.

W skład zarządu wchodzi:

Prezes – Brunon Myśliński,

Wice-Prezes – J. Sobański,

Sekretarz – Franciszek Nowak,

Skarbnik – Ryszard Łojko.

**Członkowie: Michał Denkiewicz, Stanisław Radwański,
Teodor Wajs, Henryk Tomza.**

Adres zajmowanego lokalu – Gmach Starostwa.

Podpisał: Prezes – Brunon Myśliński.

Zarząd Obwodu Ligi Lotniczej w Chełmie.

Do Zarządu Miejskiego w Chełmie – Chełm 11 grudzień 1948 r.

Zarząd Obwodu Ligi Lotniczej w Chełmie zwraca się jeszcze raz z prośbą zorganizowania na swoim terenie miejscowego **Koła Ligi Lotniczej**, w terminie do dnia **1 stycznia 1949 r.** Jednocześnie wyjaśnia, że w celu założenia koła miejscowego należy zwołać zebranie organizacyjne, które wybierze Zarząd i Komisje Kontrolne – jak wyżej proszę powiadomić Zarząd na adres **Starostwa Powiatowego.**

Podpisali: Wice-Prezes – K. Sobański,

Sekretarz – Fr. Nowak.

Zarząd Wydzielonego Obwodu Ligi Lotniczej przy DOKP Lublin Koło Nr 16 przy Stacji Chełm

Do Starostwa Powiatowego w Chełmie – Chełm 10 styczeń 1949 r.

W związku z zatwierdzeniem i zarejestrowaniem tutejszego **Koła Ligi Lotniczej** przez **Zarząd Wydzielonego Obwodu Ligi Lotniczej przy D.O.K.P. Lublin**, że w dniu **21 września 1948 r.** w kancelarii Zawiadowcy Stacji **Chełm** odbyło się zebranie, na którym został wybrany **Zarząd Koła Ligi Lotniczej** w składzie:

Prezes Koła – Dymitr Gryniewicz,

Sekretarz – Zygmunt Wawrzycki,

Skarbnik – Czesław Olszamowski,

Zastępcy – Bogdan Stokalski i Józef Matyszczuk.

Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: **Bolesław Kania, Henryk Makowski i Heronim Pampuch**, oraz na zastępców do Komisji Rewizyjnej **Regina Gorzyńska i Teodozja Malinowska.**

Prezes – Dymitr Gryniewicz.

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Lublinie
Biuro Kontroli Dochodów Koło Ligi Lotniczej
Do Starostwa Powiatowego w Chełmie – Chełm 12 styczeń 1949 r.

Biuro Kontroli Dochodów DOKP Lublin w Chełmie powiadamia, że z dniem **23 września 1948 r.** rozpoczęło swoją działalność **Koło Ligi Lotniczej** z pośród pracowników tutejszego Biura. Ilość członków Koła 115 osób.

Skład Zarządu Koła:

Prezes – Stanisław Guirard,
Wice-Prezes – Antoni Adamczuk,
Sekretarz – Bolesław Stankiewicz,
Skarbnik – Leonia Czajkowska.

Siedziba Zarządu Koła – Główny Gmach Dyrekcji (II-piętro).

Liga Lotnicza Koło Rejowiec

Do Starostwa Powiatowego w Chełmie – Rejowiec 16 luty 1949 r.

W związku z zatwierdzeniem i zarejestrowaniem Koła Ligi Lotniczej w Rejowcu przez Zarząd Wydzielonego Obwodu Ligi Lotniczej przy DOKP Lublin, powiadamia się o podjęciu działalności tutejszego Koła na terenie st. kol. Rejowiec, które posiada Nr rejestracyjny 20. Skład zarządu:

1. Prezes Koła – Antoni Sadowski zawiadowca St. Rejowiec,
2. Sekretarz – Jan Borowiec asystent K. P.,
3. Skarbnik – Józef Zając kwalifikowany robotnik z Odcinka Drogowego Rejowiec.

Zebrania do czasu otrzymania specjalnego lokalu odbywać się będą w kancelarii Zawiadowcy Odcinka Drogowego Rejowiec.

Prezes Koła LL – A. Sadowski.

Do Starostwa Powiatowego w Chełmie

Chełm 9 maja 1949 r.

W związku z obchodami III Tygodnia Ligi Lotniczej od 29 maja do 5 czerwca 1949 r., Zarząd Obwodu Ligi Lotniczej w Chełmie prosi o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie zbiórki ulicznej w dniu **23 maja 1949 r.** w Chełmie. Dochód na cele **Ligi Lotniczej**.

Podpisał: Prezes – B. Myśliński.

Liga Lotnicza Zarząd Wojewódzki w Lublinie

Do Zarządu Miejskiego w Chełmie – Lublin 30 lipiec 1949 r.

W załączeniu przesyłamy listę ofiarodawców na Samolot Sanitarny, jako druki ścisłego zarachowania. Listy prosimy kierować do Ligi Lotniczej, natomiast pieniądze proszę przelać na konto: Dyrekcja Okręgowa Ligi Lotniczej – Czesław Abramek Wice-Przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Obchodów Święta Lotnictwa.

**Źródło : Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Chełmie (APLOCH).*

Podsumowanie – wnioski do lat 1946 – 1950

Podstawowym i jedynym źródłem wiedzy o obecności i działalności w Chełmie i w powiecie chełmskim (*material zawarty w Rozdz. III*) w latach 1946 – 1950 Ligi Lotniczej – są informacje znajdujące się w zasobach Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Chełmie (APLOCH) tylko w Zespole Archiwalnym Starostwa Powiatowego w Chełmie (w dziale społeczno-politycznym) i Aktach Gmin (powiatu chełmskiego).

W Chełmie reaktywowanie (*LOPP – Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej po modyfikacji*) Ligi Lotniczej, nastąpiło samorzutnie, już we wrześniu 1946 r. – powołano pierwsze (po modyfikacji nazwy) Szkolne Koło Ligi Lotniczej, z inicjatywy nauczycieli, a zarazem przedwojennych działaczy LOPP.

W 1949 r. po wieloletniej obserwacji ubeckiej, **poleceniem** dyktatury sowieckiej-PRL usunięto z władz Ligi Lotniczej przedwojennych działaczy LOPP, uważając ich przede wszystkim za element reakcyjny i zastąpiono nowymi działaczami posiadającymi tzw. odpowiednie oblicze ideowo-polityczne przyjazne ideologii władzy PRL.

Był to faktyczny koniec Ligi Lotniczej – (*reaktywowanej w oparciu o wielkie idee zawarte w statucie Polskich Lig Lotniczych, a w szczególności Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej*) – *choć organizacja pod nazwą Liga Lotnicza egzystowała jeszcze na terenie kraju do 1953 r. – (jako polskie stowarzyszenie lotnicze wyższej użyteczności publicznej powołane w miejsce zlikwidowanej przedwojennej Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwlotniczej)*

Rok 1950 to koniec w Chełmie i w powiecie chełmskim statutowej działalności Ligi Lotniczej – (*choć w dalszych dwóch latach odbywał się jakieś spotkania członków i miłośników LL*) – i nie nastąpiło jej reaktywowanie w dalszych latach.

Podsumowanie – zakończenie

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty, pragnąłem swoją pracę utrzymać w duchu tamtych niezapomnianych lat, czasie obejmującym epokę tworzenia Polskości. Chciałem ukazać klimat powstawania poszczególnych organizacji, wielki patriotyzm i poświęcenie ludzi, którzy tworzyli ten ruch – wpajając społeczeństwu po latach zaborów i niewoli odnowę: biologiczno – zdrowotną, oświatową i walki o narodowe ideały oraz samo istnienie Państwa Polskiego i jego obronności granic jako dumy narodowej i powinności piastowskiej.

*

Rekomendując powyższą książeczkę, podkreślam jej charakter popularno-naukowy. Temat powinien zainteresować szerokie grono czytelników. Książeczka jest w całości dokumentem przedstawiającym wartości historyczne, patriotyczne obejmuje też przełomowy okres w dziejach Rzeczypospolitej – Chełma i jego regionu.

Nikt dotąd nie pokusił się do zbadania tego ciekawego tematu, nawet w szcątkowych problemach lub zagadnieniach.

Dlatego też książeczka ta staje się pierwszą pozycją traktującą ten temat, i jako pierwsza jest dokumentem odkrywczym. Może w przyszłości stanie się inspiracją i przyczynkiem do wielu dociekań naukowo-badawczych.

Sprowokuje też czytelników do zastanowienia się nad sensem badania naszej przeszłości i sensem tworzenia w imię wzniosłych ideałów patriotyczno-narodowych.

Bibliografia : (źródła i opracowania)

Czasopisma :

1. „Zwierciadło” 1923 – 1932.

2. „Kronika Nadbużańska” 1933 – 1939.

Archiwa :

1. Archiwum prywatne Kazimierza Pawła Janczykowskiego (1888-1972).

2. Archiwum prywatne Bolesława Zygmunta Wirskiego-(Kruczka) 1900-1972.

3. Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Chełmie (APLOCH).

Opracowania – książkowe :

Uwaga:

W zweryfikowaniu najważniejszych faktów dotyczących wyłącznie powstania i działalności **Polskich Lig Lotniczych : to jest LOPP – pomogła mi pozycja książkowa pt.: Zygmunt Kozak, Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Polsce w latach 1928 – 1939, Szczecin 2007.**

Wymieniona Bibliografia jest skromna – ale tylko wyłącznie ona zawiera informacje źródłowe dotyczące tematu.

